

Vad bidrar till föräldrarnas känsla av delaktighet på daghem

En kvalitativ studie

Matilda Skogberg

Examensarbete
Det sociala området
2016

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	15274
Författare:	Matilda Skogberg
Arbetets namn:	Vad bidrar till föräldrarnas känsla av delaktighet på daghem – en kvalitativ studie
Handledare (Arcada):	Carina Kiukas
Uppdragsgivare:	Stiftelsen Sedmigradsky, Barnavårdsföreningen i Finland
<p>Sammandrag:</p> <p>Syftet med det här examensarbetet är att utreda och förstå vad det är som bidrar till föräldrarnas känsla av delaktighet på daghem. Den teoretiska förankringen ligger i socialpedagogiken, och fostringsgemenskap och delaktighet är de övergripande teman. Enligt Kaskela & Kekkonen (2007) är det viktigt att föräldrarna känner sig delaktiga i sitt barns småbarnsfostran. Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) fastställer föräldrarnas rätt till delaktighet i daghemmets verksamhet. Frågeställningarna för undersökningen är ”I vilka situationer känner sig föräldrarna delaktiga?” och ”Vad får föräldrarna att känna sig delaktiga i situationerna?” Undersökningen har kvalitativt perspektiv med narrativa drag.</p> <p>Materialet samlas in skriftligt med blanketter, där föräldrar från ett Sedmigradskys daghem och ett barnavårdsföreningens daghem får med hjälp av några frågor skriva en berättelse om situationer där de känt sig delaktiga på daghemmet. Resultatet analyseras enligt de analytiska stegen: ur svaren identifieras situationer och vad i situationerna får föräldrarna att känna delaktighet. Resultaten jämförs sedan med varandra, tidigare forskning och teori. Resultatet visar att de dagliga mötena mellan personal och föräldrar är viktiga i uppbyggandet av delaktighet på daghem. Det är också viktigt att personalen bemöter föräldrarna, frågar efter deras åsikter och tar dem i beaktan i enhetens beslutsfattande. Det ger en känsla av delaktighet hos föräldrarna.</p>	
Nyckelord:	Småbarnsfostran, socialpedagogik, fostringsgemenskap, delaktighet, Narrativ studie, Stiftelsen Sedmigradsky, Barnavårdsföreningen i Finland
Sidantal:	57
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	15274
Author:	Matilda Skogberg
Title:	What contributes to the parents' sense of participation in a day care center – a qualitative study
Supervisor (Arcada):	Carina Kiukas
Commissioned by:	Stiftelsen Sedmigradsky, Barnavårdsföreningen in Finland
Abstract:	
<p>The purpose of this thesis is to investigate and understand what contributes to the parents' sense of participation in a day care center. The theoretical anchoring is in social pedagogy, while parent-teacher-cooperation and participation are the general themes. According to Kaskela & Kekkonen (2007) it is important for the parents to feel included in the early childhood education of their child. The foundation of the plan for early childhood development (Grunderna för planen för småbarnsfostran, 2005) determines the parents' rights to participate in the activities of a day care center. The question formulations for the study are "In what situations do the parents feel included?" and "What makes the parents feel included in a situation?" The study has a qualitative perspective with narrative features.</p> <p>The material is collected in writing from questionnaires, where parents from one Sedmigradsky day care center and one 'Barnavårdsföreningen'- day care center are asked – with the aid of a few questions – to describe occurrences where they have felt included in the day care center. The results are analyzed according to the analytical steps: from the answers, situations and what in them made the parents feel included are identified. The results are then compared to each other, as well as earlier research and theory. The results indicate that daily meetings between parents and day care personnel are important in the development of participation in a day care center. It is also important that the staff approaches the parents, asks their opinions and takes heed of them in the decision-makings of the unit. This induces a sense of participation in the parents.</p>	
Keywords:	Early Childhood Education and care, social pedagogy, parent-teacher-cooperation, participation, narrative study, Sedmigradsky, Barnavårdsföreningen
Number of pages:	57
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosiaaliala
Tunnistenumero:	15274
Tekijä:	Matilda Skogberg
Työn nimi:	Mikä vaikuttaa vanhempien osallisuuden tunteeseen päiväkodissa – kvalitatiivinen tutkimus
Työn ohjaaja (Arcada):	Carina Kiukas
Toimeksiantaja:	Sedmigradsky säätiö, Barnavårdsföreningen Suomessa
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoite on selvittää ja ymmärtää mikä vaikuttaa vanhempien osallisuuden tunteeseen päiväkodissa. Teoreettinen viitekehys on sosiaalipedagogiikasta ja kantavia teemoja ovat osallisuus ja kasvatuskumppanuus. Keskelan ja Kekkosen (2007) mukaan on tärkeää, että vanhemmat tuntevat itsensä osallisiksi lastensa varhaiskasvatuksessa. Vanhempien oikeus osallisuuteen on kirjattu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2005). Tutkimuskysymykset ovat: ”missä tilanteissa vanhemmat tuntevat itsensä osallisiksi” sekä ”mikä näissä tilanteissa saa vanhemmat tuntemaan itsensä osallisiksi”. Tutkimuksessa on laadullinen näkökulma narratiivisin piirtein.</p> <p>Materiaali kerätään kirjallisesti lomakkeilla, joihin vanhemmat muutaman kysymyksen avulla voivat kirjoittaa kertomuksia tilanteista, joissa ovat tunteneet osallisuutta päiväkodissa. Materiaali kerätään kahdesta päiväkodista, eräästä Sedmigradskysäätiön päiväkodista, sekä eräästä Barnavårdsföreningenin päiväkodista. Tulokset analysoidaan analyttisin askelein, jolloin vastauksista identifioidaan tilanteet ja mikä näissä tilanteissa saa vanhemmat tuntemaan osallisuutta. Tämän jälkeen tuloksia verrataan toisiinsa, aikaisempiin tutkimuksiin ja teoriaan. Tulokset todistavat, että päivittäiset kohtaamiset henkilökunnan ja vanhempien välillä ovat tärkeitä osallisuuden rakentumisen kannalta päiväkodissa. On myös tärkeää, että henkilökunta kohtaa vanhemmat, kysyy heidän mielipiteitään ja ottaa heidät huomioon yksikön päätöksenteossa. Tämä antaa vanhemmille osallisuuden tunteen.</p>	
Avainsanat:	Varhaiskasvatus, sosiaalipedagogiikka, kasvatuskumppanuus, osallisuus, narratiivinen tutkimus, Sedmigradsky säätiö, Barnavårdsföreningen Suomessa
Sivumäärä:	57
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

INNEHÅLL

1	Inledning.....	7
1.1	Bakgrund	7
1.2	Syfte och frågeställning	9
1.3	Centrala begrepp.....	9
2	Tidigare forskning	10
2.1	Lärare-föräldra relationer.....	12
2.2	Föräldrasamarbete	14
2.3	Fostringsgemenskap	15
2.4	Sammanfattning	18
3	Teoretisk referensram	20
3.1	Fostringsgemenskap	20
3.1.1	<i>Centrala principer för fostringsgemenskap.....</i>	<i>22</i>
3.1.2	<i>Lyssnande</i>	<i>23</i>
3.1.3	<i>Respekt</i>	<i>23</i>
3.1.4	<i>Tillit</i>	<i>24</i>
3.1.5	<i>Dialog.....</i>	<i>24</i>
3.2	Delaktighet.....	25
3.2.1	<i>Delaktighet i daghemsverksamheten</i>	<i>26</i>
4	Metod.....	27
4.1	Datainsamlingsmetod.....	29
4.2	Analysmetod.....	31
4.3	Tillförlitlighet.....	32
4.4	Etiska aspekter	34
5	Resultat och analys	35
5.1	Vardagliga möten	37
5.2	Bemötande och atmosfär	38
5.3	Verksamhet	41
6	Diskussion	43
6.1	Metoddiskussion.....	43
6.2	Innehållsdiskussion	45
6.3	Arbetslivsrelevans och fortsatt forskning.....	47
	Källor	48
	Bilagor	55

Bilaga 1 informationsbrev åt föräldrarna/respondenterna.....	55
Bilaga 2 Blankett om föräldrarnas känsla av delaktighet.....	57
Bilaga 3 Påminnelsebrev.....	59

1 INLEDNING

Syftet med det här examensarbetet är att utreda vad det är som ger föräldrarna en känsla av delaktighet på daghemmet. Ett fungerande samarbete mellan föräldrar och personal är för barnets bästa. Föräldrarna har i första hand ansvar för sina barns fostran, som stöds av personalen på daghem (jmf Grunderna för planen för småbarnsfostran 2005). Det är viktigt att föräldrarna känner sig delaktiga i fostran av deras barn i daghemsvärlden. Socialpedagogik är ett sätt att tänka som genomsyrar det här arbetet (jmf Kurki 2001 s. 112). Socialpedagogikens centrala tanke i småbarnsfostran är delaktighet, egna val, värde och socialitet (Kurki 2001 s. 133).

Undersökningen är kvalitativ med narrativt perspektiv. Materialet samlas in i form av skriftliga berättelser från föräldrar från två daghem. Verktöget för datainsamlingen är en skriftlig intervjublankett, där föräldrarna får med egna ord skriva en berättelse om när och hur de känt sig delaktiga på daghemmet. Berättelserna kommer sedan att analyseras som fall som jämförs mot varandra och tidigare forskning för att hitta likheter och skillnader i vad som bidrar till föräldrarnas delaktighetskänsla. Förhoppningsvis kommer undersökningen att väcka nya tankar om vad som inverkar på föräldrarnas känsla av delaktighet.

1.1 Bakgrund

Fostringsgemenskap är förhållandet och samarbetet mellan daghemspersonal och familjen (Grunderna för planen för småbarnsfostran 2005). Fostringsgemenskap är bra för barnets välmående, den binder barnets livsmiljöer till en helhet. Fostringsgemenskap kan uppfattas på olika sätt av till exempel personal och föräldrar. Hela familjen är klienten men i det här fallet ligger fokus på föräldrarna. Mycket kring fostringsgemenskap betonar uppbyggandet av relationen (jmf Karila 2006), vilket är naturligtvis extremt viktigt, men upprätthållandet av relationen är också viktigt. Karila menar att man borde lägga större vikt på att upprätthålla och fördjupa gemenskapen och det fokuserar det här examensarbetet på. Det har gjorts mycket forskning kring fostringsgemenskap, men fostringsgemenskap är ett relativt nytt koncept och det tar länge att etablera nya förhållningssätt i praktiken.

Det här examensarbetet är ett beställningsarbete för stiftelsen Sedmigradsky och Barnavårdsföreningen i Finland. Stiftelsen Sedmigradsky har erbjudit finlandssvensk dagvård sedan 1800-talet och har nuförtiden fyra daghem i Helsingfors (Stiftelsen Sedmigradsky). Till Sedmigradskys värdegrund hör att ta i beaktan det enskilda barnets behov i samverkan med andra i en öppen och tillåtande miljö. Därtill vill de erbjuda familjer möjligheter till sociala kontakter och nätverk. Sedmigradsky strävar efter god kommunikation med föräldrarna. Barnavårdsföreningen i Finland är en barnskyddsorganisation grundad år 1893 (Barnavårdsföreningen i Finland). Till barnavårdsföreningen hör eftermiddagsvård, ett barnhem, familjeenheter och sex daghem. Barnavårdsföreningen jobbar för ett starkt föräldraskap som en grund för en bra barndom. Som den enda svenskspråkiga barnskyddsorganisationen i Finland känner de ansvar över att erbjuda finlandssvensk service.

Grunderna för planen för småbarnsfostran är ett nationellt styrdokument som är till för att försäkra jämn kvalitet i småbarnsfostran i hela landet. Vård, fostran och undervisning ska vävas till en helhet i dagvården. God vård är grunden, då kan barnet känna sig tryggt och har energi för lek och lärande. Småbarnsfostran är växelverkan mellan barn, personal och föräldrar. I Grunderna för planen för småbarnsfostran preciseras förhållandet mellan personal och föräldrar som fostringsgemenskap. (Grunderna för planen för småbarnsfostran 2005)

Det är viktigt att föräldrarna känner sig delaktiga i fostran av sitt barn på daghemmet (Grunderna för planen för småbarnsfostran 2005) Också Kaskela & Kekkonen (2007 s. 26) lyfter fram föräldrarnas delaktighet och framför allt känslan av att vara delaktig i daghemmets värld. I litteraturen och tidigare forskningen kommer många saker fram som främjar föräldrars delaktighet, men i praktiken är det inte lätt, och personalen kan fundera kring hur man kunde få föräldrarna mer intresserade av daghemmets vardag (jmf Leino 2006). För ofta blir just de föräldrar som skulle ha störst nytta av daghemmets stöd utanför.

I det här arbetet ligger intresset på vad det är som bidrar till föräldrarnas känsla av delaktighet på daghem, i vilka situationer de känner sig delaktiga och vad det är som får

dem att känna delaktighet. Av de professionella krävs sensitivitet för att utveckla olika metoder för olika relationer, alla familjer är olika och vill vara delaktiga med den intensitet som är möjligt i den livssituation de befinner sig i (Karila 2006 s. 97). Mitt arbete bidrar till att förstå vad det är som får föräldrarna att känna sig delaktiga, för att få alla föräldrar att känna sig mer delaktiga i daghemmets verksamhet.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med mitt examensarbete är att utreda och förstå vad det är som bidrar till föräldrarnas känsla av delaktighet på daghemmet. Det här arbetet tar reda på i vilka situationer i daghemmets verksamhet föräldrarna känner sig delaktiga, och vad det är i de situationerna som får föräldrarna att känna sig delaktiga. För att få föräldrarna på daghem att känna delaktighet behöver man veta vilka saker stärker föräldrarnas känsla av delaktighet.

Mina frågeställningar är:

- I hurdana situationer känner sig föräldrarna delaktiga?
- Vad får föräldrarna att känna sig delaktiga i situationerna?

1.3 Centrala begrepp

Centrala begrepp i arbetet är småbarnsfostran, socialpedagogik, fostringsgemenskap och delaktighet.

- Småbarnsfostran är målinriktad fostran av barn som sker i växelverkan mellan barn och vuxna i de livsmiljöer de är i. Daghemsverksamhet, familjedagvård och olika slag av öppen verksamhet, t.ex. lekverksamhet, är de viktigaste formerna av småbarnsfostran. Småbarnsfostran ska främja barnens tillväxt, utveckling och lärande. (Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005))
- Socialpedagogik är ett sätt att tänka som går att tillämpa på allt arbete med människor (Hämäläinen & Kurki 1997 s. 18). Det behöver inte vara specifika metoder, utan verksamhet som inspireras av socialpedagogikens centrala aspekter. I

småbarnsfostran är dessa delaktighet, egna val, värde och socialitet (Kurki 2001 s. 133). Socialpedagogik betonar gemenskap, växelverkan, och är familjecentrat (Hämäläinen & Kurki s. 15-16).

- Fostringsgemenskap är relationen, förhållandet och samarbetet mellan daghemspersonal och familjen (Grunderna för planen för småbarnsfostran 2005). I Finland kallas förhållandet för fostringsgemenskap, i andra länder har konceptet olika namn som syftar på mer eller mindre samma sak; samarbetet mellan personal på daghem eller skola och familjen.
- Delaktighet är ett mångfacetterat begrepp, som betyder att man är med i och tillhör någon gemenskap. Det finns många olika former och dimensioner av delaktighet. Att delta är en form av delaktighet, likaså känslan av tillhörighet. (Molin 2004)

I det här arbetet används synonymt begreppen daghemspersonal, personal och professionella för de som arbetar på daghem. Med förälder och familj syftas på föräldrar till barn som går på daghem.

2 TIDIGARE FORSKNING

I det här kapitlet beskrivs de artiklar som valts till det här arbetet. Först presenteras tre artiklar från USA och i det andra underkapitlet en artikel från Sverige. I tredje delen berättas om två pro-gradun och två undersökningar gjorda i Finland.

För att hitta artiklar om ämnet gjordes en sökning på databasen EBSCO med en kombination av sökorden Kindergarten, Early childhood education, Preschool education, Day care centers, Play schools, Partnerships in education, Educational cooperation, Parent participation in early childhood education, Parent participation in education, Parent participation in preschool education, Parent-teacher relationships, Parent-teacher cooperation och school involvement. Två artiklar valdes till det här arbetet. *Parent-school relationships and children's academic and social outcomes in public school pre-kindergarten* av Powell, Douglas R., Seung-Hee Son, File, Nancy och San Juan, Robert R. 2010 och *School and home connections and children's kindergarten achievement gains: The mediating role of family involvement* av Claudia Galindo och Steven B. Sheldon 2011.

Med en annan sökning på EBSCO med sökorden participation, cooperation, collaboration, involvement, kindergarten, "day care centers", preschool, "play school", parent*, mother* och father* valdes artikeln *Portraits of Partnership: The Hopes and Dreams Project* av Tricia Giovacco-Johnson 2009 och *Preschool-home cooperation in change* av Anette Sandberg och Tuula Vuorinen 2008. Tre av artiklarna är från USA, där skolsystemet är annorlunda än i Finland. Barnens ålder nämns inte i forskningarna, men i kindergarten är barnen mellan 4-6 år gamla. Sanbergs och Vuorinens undersökning är gjord i Sverige i förskolor var barnen är 1-6 år gamla. Vad som inverkar på föräldrars delaktighet i daghem och skola kan tänkas vara liknande. De här forskningarna handlar mer om varför föräldrarnas delaktighet är viktigt men inte mycket om hur få föräldrarna att delta mer aktivt.

För att få en bild av fostringsgemenskap i Finland gjordes en sökning på sökmotorn Google Scholar med sökorden "vanhempien osallisuus päivähoidossa". Sökningen gav många träffar. Av dem valdes följande forskningar till det här arbetet: Anna Leinos (2006) Pro-gradu *Kasvatuskumppanuus päiväkodissa –Vanhempien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsikohtaisista hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluista* och *Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen kehittämiseksi* av Marjatta Kekkonen 2009.

I den här sökningen kom ett examensarbete upp och via det hittades en undersökning som heter *Vanhemmat osallisina – Käsitteistöä ja menetelmän kehittelyä* av Pirjo Pukari (red.) 2006. Med en sökning Google Scholar och sökorden "vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö" hittades Marjo Iso-Kuuselas Pro-gradu 2008 *Vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö. Yhteen hiilen puhaltamista vai vain kaunis ajatus?* Dessa forskningar valdes eftersom de behandlar det övergripande temat för arbetet. De behandlar alla småbarnsfostran. Fostringsgemenskap eller samarbete med föräldrarna är viktiga aspekter som kommer fram på ett eller annat sätt. Föräldrarnas delaktighet behandlas i de flesta på något sätt. De här forskningarna är från Finland, arbetet behandlar finska förhållanden och därmed är undersökningar gjorda i finska förhållanden aktuella. Fostringsgemenskap (kasvatuskumppanuus) är ett finskt begrepp även om det finns motsvarigheter för det i andra länder.

2.1 Lärare-förälder relationer

Artikeln *Parent-school relationships and children's academic and social outcomes in public school pre kindergarten* av Douglas R. Powell, Seung-Hee Son, Nancy File och Robert R. San Juan behandlar sambandet mellan förälder-skola relationen och barns akademiska och sociala utveckling. Föräldrars deltagande i skolan hade positiv inverkan på barnens sociala och matematiska färdigheter och negativ inverkan på problembeteende. Föräldrars deltagande i skolan samt deras uppfattning om lärarens lyhördhet mättes i 13 "pre-kindergarten classrooms", vilka är en slags förskola för barnen som skall börja i kindergarten i 4-6 års ålder. Lärare och föräldrar svarade på kvantitativa enkäter och barnens akademiska och sociala färdigheter mättes med standardiserade test i början och i slutet av läsåret. Föräldrarna tillfrågades hur många gånger de deltagit i elva olika aktiviteter, vilka var bl.a. möte mellan lärare och förälder, vara volontär i klassen, observera klassen, delta i planeringsgrupp eller ringa upp en annan förälder.

Resultaten indikerar att en hög nivå av deltagande förutspådde en lägre nivå av problembeteende samt en högre nivå på social förmåga och matematisk förmåga hos barnen (Powell et.al. 2010). Av föräldrar uppskattad hög lyhördhet hos läraren indikerade en högre nivå på barnens läsfärdigheter och sociala färdigheter. Förälderns och lärarens goda relation förutsäger särskilt barns sociala färdigheter, och lärarens lyhördhet är nyckeln till en ömsesidig relation. Det kan betyda att det inte räcker för skolan att endast ordna aktiviteter. För djupare dimensioner av samarbete krävs särskilda former av stöd och lyhördhet av läraren.

School and home connections and children's kindergarten achievement gains: The mediating role of family involvement av Claudia Galindo och Steven B. Sheldon handlade också om föräldrars delaktighet och barnens skolfärdigheter i kindergarten, där barnen "förbereds" för skolan. Skolans insatser att kommunicera med och engagera föräldrar förutsäger mer familjers deltagande i skolan och indikerar högre nivå av prestationer i matematik och läsning hos barnen. Undersökningen var en kvantitativ longitudinell undersökning där lärare, föräldrar, elever och administratörer från 1000 skolors kin-

dergartens deltog. Föräldrars deltagande i skolan, deltagande i barnens skoluppgifter hemma samt deras förväntningar på utbildning undersöktes mot skolans ansträngningar för uppsökande verksamhet (eng. School outreach efforts).

Förhållandet mellan skolans uppsökande verksamhet samt föräldrars deltagande undersöktes (Galindo & Sheldon 2011). Skolans ansträngningar höjde på föräldrars deltagande i skolan, men inverkade mindre på föräldrars deltagande i hemmet eller på förväntningarna på utbildningen. Föräldrarnas deltagande i skolan samt deras förväntningar inverkar på barnens matematik- och läsutveckling. Interaktioner mellan människor hemma och i skolan är en bidragande faktor för barns utveckling i kindergarten. Karaktären på skolans uppsökande verksamhet har avgörande betydelse för hur den inverkar på föräldrars deltagande. Skolans uppsökande verksamhet påverkade direkt barnens utveckling, vilket inte kunde förklaras endast med föräldrars större deltagande. En förklaring till det här var att skolor som har mer uppsökande verksamhet kanske har en mer positiv och välkomnande atmosfär. Skolor borde implementera sätt att engagera och inkludera föräldrar samt skapa möjligheter för föräldrar och barn att delta i aktiviteter i skolan. Resultaten bevisar vikten av föräldrars delaktighet samt att skolan kan påverka föräldrars delaktighet genom att skapa möjligheter och bjuda in föräldrarna att delta och kommunicera.

Portraits of Partnership: The Hopes and Dreams Project av Tricia Giovacco-Johnson beskriver en Early care and education centers innovativa praxis. Fastän det talas om vikten av samarbete mellan familjer och lärare är det ofta frågan om skolfärdigheter och hur föräldrar kan hjälpa läraren, inte familjens önskemål och värden. The Hopes and Dreams Projekt ville öka förståelsen för komplexiteten i familjers delaktighet genom att dokumentera familjernas delaktighet i barnens liv och utbildning med bilder och berättelser. 17 familjer intervjuades och deras interaktioner fotograferades. Undersökningen visar att det är viktigt att omdefiniera partnerskapet mellan familjer så att deras värden och önskemål blir hörda.

The Hopes and Dreams Project (Giovacco-Johnson 2009) var ett medel genom vilken ett "Early childhood program" skulle anknyta med familjer på ett djupare plan än förut. Genom processen kom många familjers önskemål och värden fram. Viktiga saker var

bl.a. att tillhöra gemenskapen samt delta i barnens utveckling. Dokumentation genom bilder och berättelser var ett viktigt verktyg för att synliggöra föräldrarnas närvaro i barnens utveckling. Många familjer tyckte det var viktigt att de delade ett engagemang och kontakt till skolan för att bygga relationer mellan familjer sinsemellan, mellan barnen och mellan skolan. Det här projektet demonstrerar hur viktigt det är att införa ett perspektiv på delaktighet som tar i beaktan de sätt familjer väljer att delta på. Genom att skapa möjligheter för familjerna att dela sina berättelser kan serviceproducenterna lära sig om familjerna och för dem meningsfulla former av delaktighet.

2.2 Föräldrasamarbete

I Sandberg och Vuorinens (2008) artikel *Preschool-home cooperation in change* diskuteras om olika former av samarbete på förskolor. Undersökningen bestod av individuella intervjuer och fokusgruppintervjuer med 32 föräldrar och 26 pedagoger. De mest framkomna formerna av föräldrasamarbete var dagliga tambur-diskussioner och utvecklingsdiskussioner mellan föräldrar och pedagoger. Det kom också fram att de dagliga diskussionernas kvalitet varierade stort. Många föräldrar önskade mer utvecklingsdiskussioner. Föräldramöten var en vanlig form av samarbete, en del föräldrar tyckte de var onödiga om informationen kunde delas ut på papper, medan andra såg dem som tillfällen att träffa andra föräldrar, vilket också visar på alla föräldrars olika önskemål.

”Drop-ins”, som öppna dörrar där föräldrarna kan stanna kvar och följa med daghemmets verksamhet, var man olika åsikt om (Sandberg & Vuorinen 2008). De ger en möjlighet för föräldrar att lära känna varandra, men i praktiken var de bäst för förälderns och barnets relation, då föräldern kunde se hur barnet har det på daghemmet. De här ansågs utmanande av personalen som kände en motstridighet mellan att utveckla relationen med föräldrarna och ta hand om barnen. ”Parent council”, föräldraråd var minst etablerade formen av föräldrasamverkan och verkade förvirra många föräldrar som inte riktigt förstod meningen med den. Information ansågs viktigt och veckobrev var mycket vanligt. Här kom dock en utmaning fram i form av språk, och med ett mer mångkulturellt samhälle blev fotografier och videofilmer vanligare som informationsförmedlare.

Det behövs vilja från båda sidorna för att etablera samarbete (Sandberg & Vuorinen 2008). Hur stort inflytande föräldrar vill ha varierar stort, likaså vad föräldrar vill ha inflytande över. En del vill ha inflytande över allt som har med det egna barnet att göra medan andra vill ha inflytande över stora organisatoriska förändringar. Allra viktigast var att föräldrarna fick information om bakgrunden och orsakerna till verksamheten eller förändringarna. Daghem med varierande former av samarbete och en kultur av delaktighet hade mest delaktiga föräldrar. Föräldrarna vill vara delaktiga på olika sätt och därför behövs olika samarbetsformer för olika familjer. Viktigt ansågs också att etablera nya sätt för mångkulturella familjer att samarbeta.

2.3 Fostringsgemenskap

Anna Leinos (2006) Pro-gradu *Kasvatuskumppanuus päivähoidossa – Vanhempien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsikohtaisista hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluista* vill undersöka hur personal och föräldrar definierar fostringsgemenskap. Genom temaintervjuer som fokuserade på barnets fostringsdiskussioner diskuterades kring föräldrars och personalens erfarenheter kring hur fostringsgemenskap förverkligas genom dessa diskussioner och på vilka andra sätt fostringsgemenskapen syns. Av den stora variationen i svaren kunde slutsatsen dras att erfarenheterna av fostringsgemenskap är mycket individuella.

Överlag ansågs partnerskapet vara viktigt (Leino 2006). Särskilt personalen tyckte att fostringsdiskussionerna är viktiga eftersom de breddar deras förståelse för barnet. Utmaningar för fostringsgemenskapen var personalens sensitivitet för föräldrarnas reaktioner och kunskaper i växelverkan. Att överföra barnets individuella plan för småbarnsfostran till vardagen ansågs också en utmaning. Fostringsdiskussionerna verkade bli ytliga. Förslag på utvecklandet av diskussionerna var att få med mer tankar kring familjens värden och livssyn. Personalen önskade kunna öka föräldrars medvetenhet om daghemmets vardag. Föräldrarna kunde ha orealistiska förväntningar och det kunde undvikas om föräldrarna hade insyn i daghemsvärlden. Personalen funderade kring hur man

kunde få föräldrarna mer intresserade av daghemmets vardag. Det verkade finnas stora skillnader i hur aktiva föräldrarna vill vara.

Hur fostringsgemenskapen uttrycks är personligt (Leino 2006). Det verkade ändå som om den beskrevs mer i termer av en öppen tillåtande atmosfär än som specifika aktiviteter som till exempel föräldramöten eller morsdagskaffet. Atmosfären har alltså betydelse. För att åstadkomma djup i partnerskapet ansågs vardagen vara viktig och att få föräldrarna medvetna om daghemmets värld. Istället för att hitta nya samarbetsätt ansågs det vara viktigare att förbättra och fördjupa de som redan finns.

I Marjo Iso-Kuuselas (2008) Pro-gradu har det med hjälp av temaintervjuer med föräldrar och personal på ett daghem undersökts hurdana tolkningar föräldrar och professionella har om fostringsgemenskap och hur de skiljer sig åt. Syftet var också att undersöka hurdana utmaningar fostringsgemenskapen medför samarbetet och vilka möjligheter och utmaningar fostringsgemenskapen medför daghemmets verksamhet. Det kom fram att föräldrarna inte kände till begreppet fostringsgemenskap men visste innebörden. Det centrala var att höra föräldern och ta deras åsikter i beaktan. Ofta tolkades fostringsgemenskap som lika med samarbete. De professionella ansåg att fostringsgemenskapen upprätthålls genom fostringsdiskussioner, föräldrakvällar samt jul-vår- och andra fester. De hade också gemensam Metsämörri-kurs för familjerna. Föräldrarna tyckte det dagliga informationsflödet då barnet fördes och hämtades var viktigt. Informationen går från daghem till hemmet men tvärtom skulle också vara bra. Både de professionella och föräldrarna ansåg att fostringsgemenskapen bidrar till barnets trygghet.

Skiftesarbete sågs som en utmaning för fostringsgemenskapen (Iso-Kuusela 2008). ”Den söndriga telefonen” som uppstår då något hänt under dagen som föräldrarna ska få veta men samma person inte är på jobb känns jobbiga för personalen. Det sker lätt missförstånd i de här situationerna, vilket inte bidrar till tilliten. En annan situation som ansågs bland professionella vara utmanande var då föräldern och personalen är samtidigt på plats och barnet betar sig illa. Då kunde det vara svårt att veta på vems ansvar tillsgandet var. De professionella tyckte att det var svårt att få vissa föräldrar inspirerade av samarbetet. De ansåg att det var svårt att komma överens om tider för fostringsdiskussioner. Föräldrarna å andra sidan tyckte att det nog fanns tid för diskussioner då det be-

hövdes och att ”tvångsdiskussioner” kändes onödiga. Både föräldrar och professionella skylldes ofta på tidsbrist då samarbetet blev lidande. Överlag ansågs samarbetet vara fungerande.

I artikeln *Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen kehittämiseksi* av Marjatta Kekkonen (2009) undersöktes under treåriga barns föräldrars syn på småbarnsfostran. Svaren bygger på kvalitativt material samlat in under Vaikuta vanhempi-förfrågan. Syftet var att ta reda på föräldrars åsikter om hur de skulle förbättra småbarnsfostran och samarbetet. Största delen var för det mesta nöjda med småbarnsfostran. Mest nöjda var man med personalens professionalitet, informationsflödet och flexibilitet angående vårdtiderna. Minst nöjda var föräldrarna med att personalen inte räcker till. Fostringsdiskussionernas knapphet var en orsak för missnöje och också ansågs diskussionerna bli enkelriktade. Samarbetsformerna ansågs också bli en gångs företeelser.

Föräldrarna ville ha mer lyssnande, lugn och större engagemang och förbindning från personalens sida både till fostringsdiskussionerna och de dagliga diskussionerna (Kekkonen 2009). Föräldrarna önskade också mer initiativtagande från personalen och mer tid till intensivare dagliga diskussioner. Ett utvecklingsförslag var att införliva en slags mellanform av fostringsdiskussion och de dagliga diskussionerna som kunde förekomma ca en gång i månaden. Även om föräldrarna tyckte de fick tillräckligt med information om verksamheten önskade de mer information specifikt om deras barn och t.ex. dess lekar. För att uppnå det här föreslogs till exempel resehäften och större användning av elektroniska kommunikationssätt.

Pirjo Pukaris (2006) artikel *Vanhemmat osallisina – käsitteistöä ja menetelmän kehittäminen* beskriver ett pilotprojekt i Uleåborg. Undersökningen gjordes med en ”vertaishaastattelu” där två föräldrar diskuterar tillsammans med hjälp av frågor och sedan sammanfattar det sagda på en blankett. Målet var att göra, prova och utvärdera nya sätt för föräldrar att vara delaktiga i småbarnsfostran. 26 par från tre olika daghem deltog. Vad föräldrarna kom fram till att kunde utvecklas var att personalen mer kunde uppmuntra föräldrar till fostringsdiskussionerna. Föräldrarna önskade kunna diskutera om olika roller och önskemål från deras sida utan att utomstående hör. De hoppades också på att kunna utveckla gemensamma regler som alla vet om och följer. Föräldrarna ville

vara delaktiga på enhetens nivå, inte särskilt på kommunnivå även om de hoppades deras åsikter skulle tas i beaktan före beslut fattades. Föräldrarna föreslog aktiva (toiminnallinen) familjemöten som ett sätt att vara delaktiga och de önskade kunna medverka i enhetens planering av verksamheten.

2.4 Sammanfattning

Sammanfattningsvis anses samarbetet vara viktigt och till största delen fungerande. En utmaning för det dagliga samarbetet var tidsbrist. Att dra större nytta av elektroniska kommunikationsmedel var ett återkommande förslag. Att lyssna på och höra föräldern ansågs centralt. En utmanande situation i vardagen var då föräldrar och personal är på plats samtidigt och frågan om vem som har ansvar att tillsäga barnet uppstår (Iso-Kuusela 2008). Det här kunde diskuteras som i Pukaris (2006) undersökning genom att diskutera olika roller.

I Marjatta Kekkonens (2009) undersökning kom det fram att samarbetsformerna ofta blev engångsföreteelser. Frågan uppstår hur skulle man kunna införliva aktiviteter i daghemmets vardag som återkommande event? Många professionella hade tagit upp frågan om hur inspirera föräldrar att vara delaktiga. Det ansågs vara svårt att få vissa föräldrar intresserade av daghemmets vardag. Av många föräldrar önskades mer uppmuntran och initiativtagande från de professionella. Även om fostringsgemenskap ska vara ömsesidigt, ställs det mera krav på fostraren (Karila 2006). Atmosfären verkade ha större skillnad än någon specifik aktivitet för föräldrarnas vilja till delaktighet. Det viktiga är som poängteras i Leinos (2006) undersökning att familjerna är alla olika och vill vara delaktiga på sitt eget sätt och i den grad det passar för dem. Det skulle vara viktigt att utgå från klienten och fråga sig hur intensivt familjen kan och vill vara delaktig med tanke på deras livssituation (Järvi 2006). Erfarenheterna av fostringsgemenskap är individuella.

I USA är skolfärdigheterna, alltså matematiska och språkliga färdigheter mätta med standardiserade test, speciellt viktiga, vilket man kan se i de båda första artiklarna av Galindo & Sheldon (2010) och av Powell et al. (2011) Båda betonar att föräldrarnas en-

gagemang har positiv inverkan på skolfärdigheterna. I artikeln av Giovacco-Johnson (2009), betonas föräldrarnas motivation och önskemål som viktiga. Powell et. al. kom också fram till att föräldrarnas delaktighet förutspådde mindre problembeteende hos barn och att lärarens lyhördhet var viktigt. I Galindo & Sheldons artikel påpekas att skolans ansträngningar för att nå föräldrarna har betydelse för deras deltagande, alltså att skolan kan påverka delaktigheten genom att erbjuda möjligheter till deltagande. I Sandbergs och Vuorinens (2008) undersökning betonas att variationen av samarbete bidrar till mer delaktiga föräldrar. Både Galindo & Sheldon och Giovacco-Johnson betonar den positiva atmosfärens betydelse, medan Giovacco-Johnson och Sandberg & Vuorinen betonar också vikten av att ta i beaktan de sätt familjen vill delta på.

3 TEORETISK REFERENSRAM

I det här kapitlet presenteras den teoretiska bakgrunden till arbetet, vilken ligger i socialpedagogiken. Därför tas socialpedagogikens grundprinciper upp för att sedan gå in på fostringsgemenskap och dess centrala principer och sedan berätta om delaktighetens många dimensioner. Socialpedagogik är svårt att definiera specifikt (Madsen 2001 s. 17) Därför blir det lätt någonting där ”allting går”, och det skulle vara bra att hitta den gemensamma kärnan i all socialpedagogik (Kurki 2001 s. 114). Socialpedagogik kan pratas om på många nivåer (Hämäläinen & Kurki 1997 s. 13). Socialpedagogik är allt från ett eget kunskapsområde till en samhällsrörelse som betonar gemenskap och samhällets handlingsystem vars uppgift är att förebygga sociala problem.

Socialpedagogik är ett tankesätt som går att tillämpa på allt arbete med människor (Hämäläinen & Kurki 1997 s. 18). Det är inte särskilda separata metoder, utan allt som stiger fram ur socialpedagogikens centrala tankar. I småbarnsfostran är det delaktighet, egna val, värde och socialitet (Kurki 2001 s. 133). Socialpedagogik betonar också gemenskap samt växelverkan, och har ett familjecentrerat perspektiv (Hämäläinen & Kurki 1997 s. 15-16: jmf också Madsen 2001 s. 42). Lagen om småbarnspedagogik säger att ”Barnen och deras föräldrar eller andra vårdnadshavare ska vid verksamhetsenheten regelbundet ges möjlighet att delta i planeringen och utvärderingen av småbarnspedagogiken.” (Lag om småbarnspedagogik, Kap. 1 7b§ 3. mom.). I 2. mom. konstateras att föräldrarna ska få vara med och planera och påverka småbarnspedagogiken för det egna barnet.

3.1 Fostringsgemenskap

Fostringsgemenskap är växelverkan mellan personal och föräldrar på daghem. Fostringsgemenskap är viktigt för att med hjälp av den knyts barnets viktigaste miljöer till en helhet. Relationen ska vara jämlik och allas kunskaper ska tas i beaktan. Föräldrarna är experter på sina liv och känner sina barn bäst, medan personalen, fostraren på daghemmet har allmän faktakunskap via sin utbildning. Fostringsgemenskap sker via fostringsdiskussioner samt dagliga ”tambur-diskussioner” då föräldrarna för och hämtar sina barn.

Fostringsgemenskap är daghemmets och hemmets delade fostringsuppgift (Kaskela & Kekkonen 2007). I Lagen om småbarnspedagogik (Lag om småbarnspedagogik 19.1.1973/36 2a§) sägs att personalen ska stöda föräldrarna i fostringsarbetet och tillsammans främja barnets utveckling. I grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) fastslås att föräldrarna och personalen på daghemmen binder sig till att tillsammans stöda barnets fostran, utveckling och inläring. Detta kallas fostringsgemenskap. För att stöda barnets individualitet och för att lyfta fram föräldrarnas åsikter ska för varje barn göras en individuell plan för småbarnsfostran. Planen görs tillsammans med föräldrarna. Barnets bästa skall alltid komma i första rum.

Småbarnsfostran är växelverkan mellan barn och personalen på daghem, men för att skapa en helhet som tryggar barnets uppväxt behövs växelverkan mellan föräldrarna och personalen (Grunderna för planen för småbarnsfostran 2005). För barnets utveckling är relationen mellan fostraren och föräldern av största vikt (Karila 2006). Det är viktigt att föräldrarna känner sig delaktiga i fostran av sitt barn på daghemmet (Grunderna för planen för småbarnsfostran 2005). Barnets egna plan för småbarnsfostran stöder också detta, och i den fastställs gemensamma riktlinjer för barnets fostran och samarbetet mellan föräldern och personalen.

Också Kaskela & Kekkonen (2007 s. 26) lyfter fram föräldrarnas delaktighet och framför allt känslan av att vara delaktig i daghemmets värld. Det är viktigt att föräldrarna får möjligheter att diskutera sitt barn under fostringsdiskussioner, där man har mera tid och mindre störningar än under de dagliga "tambur-diskussionerna" då föräldrarna för och hämtar sina barn. Genom att diskutera med ömsesidig respekt och att komma överens om gemensamma riktlinjer gör att de erfarenheter barnet får hemma och på daghemmet kan bindas till en helhet. Också de dagliga diskussionerna är viktiga.

Enligt Karila (2006) betonas uppbyggandet av fostringsgemenskapen. Man talar mycket om hur viktigt hembesök och den första diskussionen (fin. aloituskeskustelu) är. Och de är naturligtvis viktiga. Relationen börjar med att man bekantar sig med den andra och det här sker gradvis under de dagliga korta träffarna. Men Karila menar att man borde

lägga större vikt på att upprätthålla och fördjupa gemenskapen. Oftast sker en fördjupning endast då det uppstår utmaningar man måste ta itu med.

Föräldrarna bär alltid i första hand ansvaret över sitt barns fostran. I Planen för svenskspråkig småbarnsfostran i Vanda (2013) poängteras att fostrarna på daghemmet måste respektera föräldrarnas fostringsansvar och fostringsrätt. Även om fostringsgemenskap ska vara ömsesidigt, ställs det mera krav på fostraren (Karila 2006). Ansvaret för att bygga upp och upprätthålla fostringsgemenskapen är de professionellas uppgift (Grunderna för planen för småbarnsfostran 2005). Med hurdan intensitet föräldrarna är färdiga att bygga förhållandet med personalen varierar, och det krävs att fostraren utvecklar professionella verktyg för de olika relationerna (Karila 2006).

Fostrarna och föräldrarna är ändå jämlika, som Kekkonen (2012 s. 42) uttrycker det: ”I fostringsgemenskapen är föräldrarnas och personalens roller jämlika, men uppgifterna olika.”(min översättning) Föräldrarna känner sitt barn bäst medan de professionella har på grund av sin utbildning allmän kunskap om barn (Grunderna för planen för småbarnsfostran 2005). Båda dessa kunskaper bör tas till vara på daghemmen.

3.1.1 Centrala principer för fostringsgemenskap

Fostringsgemenskapens centrala principer är lyssnande, respekt, tillit och dialog. De hör alla ihop, bygger på varandra och aktivt lyssnande är grunden till allt. Utan lyssnande uppstår inte respekt eller tillit, och utan dem uppstår inte en dialog. De centrala principerna är viktiga för att fostraren och föräldern ska komma till en gemensam förståelse.

I Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) skrivs att fostringsgemenskap kräver ömsesidig tillit, jämlikhet och respekt. Enligt Planen för svenskspråkig småbarnsfostran i Vanda (2013) kräver fostringsgemenskap av fostraren samtalsberedskap, öppenhet, sensitivitet för olikheter och genuin dialog. Det här går väl ihop med vad Kaskela & Kekkonen (2007 s. 32-40) anser vara fostringsgemenskapens centrala principer. Kaskela och Kekkonen anser de centrala principerna vara lyssnande, respekt, tillit och dialog. Lyssnande, respekt, tillit och dialog bygger på varandra och alla behövs för att bygga upp relationen till föräldrarna så att den främjar barnets bästa.

3.1.2 Lyssnande

Lyssnande, att faktiskt höra den andra, är centralt i växelverkan. En av de centrala principerna för fostringsgemenskap är aktivt lyssnande, som är grunden för hela relationen (Kaskela & Kekkonen 2007 s. 32-33). Lyssnande kräver absolut närvaro och koncentration och syns som äkta intresse, ärlighet och empati. Empati är att leva in sig i den andres situation för att verkligen förstå den (Vilén et.al. 2002). Förståelsen hjälper fostraren att agera på ett för situationen ändamålsenligt sätt (Kaskela & Kekkonen).

Kaskela och Kekkonen (2007) påpekar också att lyssnande kräver en trygg och jakande miljö, i vilken det går att vara av annan åsikt. Det händer lätt att man börjar beskylla den andra vilket ofta leder till att den andra intar en försvarsposition. Då hör man inte längre den andra. Detta uttrycks tydligt i Planen för svenskspråkig dagvård i Vanda (2013), där det påpekas att fostringsgemenskap inte kräver att man alltid är av samma åsikt, utan att man kommer fram till en gemensam förståelse för barnet.

Den som lyssnar kan uppmuntra den andra till att tala med hjälp av små ord och meningar. Man kan visa att man lyssnar till exempel genom att säga ”ahaa” eller ”berätta mera” (Kaskela & Kekkonen 2007). Det går naturligtvis att säga utan att vara alldeles närvarande, men detta kan den andra se. Miner, gester och kroppshållning är därför också viktiga för att visa att man är intresserad av vad den andra kommer att säga.

3.1.3 Respekt

Respekt är en central del av fostringsgemenskapen. Det innebär att acceptera och uppskatta den andra som hon är (Kaskela & Kekkonen 2007 s. 34-35). Respekt syns utåt genom öppenhet. Genom att tala och agera ärligt visar man andra respekt. En jakande miljö är också här viktig, den öppnar för ärlig diskussion. Det mest utmanande är att acceptera allas olikheter. Alla familjer är olika och det kan vara svårt att acceptera värden som känns mycket annorlunda än sina egna. Men genom lyssnande kan man förstå,

acceptera och respektera. Lyssnande är grunden för respekt. Respekt öppnar för en verklig dialog där det är möjligt att prata också om svåra saker. (Kaskela & Kekkonen 2007)

3.1.4 Tillit

Ett centralt mål för fostringsgemenskapen är att skapa en tillitsfull atmosfär för dialog (Kaskela & Kekkonen 2007 s. 36-37). För att föräldrar och fostrare ska kunna lita på varandra behövs tid. Olika människor behöver olika mycket tid för att kunna lita på en ny människa. Tillit uppstår gradvis genom lyssnande och respekt. De dagliga diskussionerna om barnet lägger grunden för tilliten mellan föräldrar och fostrare.

Karila (2006) frågar vad det egentligen är som får föräldrar att lita på daghemspersonalen. Det finns säkert lika många svar som det finns föräldrar, men några saker stod ut. De var personalens synliga intresse för jobbet, att personalen tydligt bryr sig om barnet samt föräldrarnas känsla att bli hörd. Föräldrarnas känsla av att kunna påverka sitt barns fostran på daghemmet inverkar också på tilliten, och det att atmosfären på daghemmet ger utrymme för föräldrars värden och önskemål (Kaskela & Kekkonen 2007).

3.1.5 Dialog

Skillnaden mellan dialog och samtal är att i ett samtal är det viktigt att få fram sin åsikt, medan det viktigaste i dialogen är att lyssna (Vilén et.al. 2002). I dialogen behöver man kunna ta emot ord och tysta ner sina egna tankar (Isaacs 2001 I: Vilén et.al.2002 s. 65) för att höra den andra. Det är inte meningen att dra snabba slutsatser om det sagda, utan att tillsammans komma fram till något. För dialog krävs empati, att kunna sätta in sig i någon annans situation. Återigen kan vi se att grunden ligger i lyssnande.

Dialog är samtal i vilken man inte väljer sida, utan man får vara av olika åsikter (Kaskela & Kekkonen 2007 s. 38-39). Dialogen ska ändå inte bli en debatt, inga åsikter är rätt eller fel. I dialogen skall det finnas utrymme för allas tankar och alla är jämlika. I dialogen måste man vara öppen, man studerar sina och andras åsikter utan att värdera dem. Målet med dialog är att komma fram till en gemensam förståelse. (Kaskela & Kekkonen 2007)

De centrala principerna för fostringsgemenskap, lyssnande, respekt, tillit och dialog, hör alla ihop och bygger på varandra. Genom dessa principer når fostraren och personalen en gemensam förståelse för barnet och hjälper barnet att koppla de två viktigaste miljöerna till en helhet. Det viktigaste i fostringsgemenskap är att vara öppen och ärlig, respektera varandras åsikter och att lyssna. Då kommer barnets bästa fram. Att personalen är aktivt intresserad av arbetet och synligt bryr sig om barnet är viktigt, det väcker föräldrarnas tillit. Fostringsgemenskapen är viktig för att barnets olika världar ska bilda en helhet där barnet får utvecklas till den person hon är.

3.2 Delaktighet

Delaktighet är ett begrepp som kan förstås på många olika sätt i olika sammanhang (Gustavsson 2004, Kjellström 2012 s. 31). Molin (2004) försöker göra en definition på begreppet. Det finns många olika former och dimensioner av delaktighet, det är ett multidimensionellt begrepp (Molin, Kjellström). Att delta är en form av delaktighet. En formell tillhörighet är ett legitimerat deltagande, en slags objektiv dimension av delaktighet. Olika former av delaktighet har olika förutsättningar. Interna förutsättningar är vilja och motivation. Externa förutsättningar är den sociala och fysiska miljön, regler och kontexten, att det erbjuds tillfälle till delaktighet och tillgänglighet. Det finns alltså individrelaterade aspekter av delaktighet samt omgivningens förutsättningar för delaktighet. För att tillgänglighet skall leda till delaktighet behövs initiativtagande från individen (Molin 2004 s. 71). Motivation är alltså en viktig aspekt.

Aktivitet och engagemang är viktiga aspekter av delaktighet (Molin 2004). Delaktighet kan anses vara deltagande plus aktivt engagemang. En individ kan delta utan engagemang och vara engagerad utan att delta i aktiviteter. Därför är den subjektiva upplevelsen av delaktighet viktig. ”Att delta är inte nödvändigtvis samma som att uppleva delaktighet.” (Persson Thunqvist et.al 2012 s. 29) En känsla av acceptans och informell tillhörighet är en form av delaktighet. Ett intrapersonellt perspektiv på delaktighet är att delaktighet finns hos individen och bestäms av dennes engagemang och deltagande i aktiviteter (Molin 2004 s. 72). Ett interpersonellt perspektiv är att delaktighet är samspel

mellan individen och sociala- och fysiska omgivningen. Ömsesidighet i ett socialt sammanhang är en delaktighetsform. Bülow et al (2012 s, 7) menar att delaktighet skapas i mötet mellan människor. Delaktighet förstås utifrån hur människor upplever och uppfattar möten (Persson Thunqvist et.al s. 29).

Eftersom delaktighet är ett dimensionsbegrepp kan man definiera det genom att definiera ytterligheterna; minimal delaktighet, då endast en form av delaktighet föreligger, och maximal delaktighet, då interna och externa förutsättningar föreligger, subjektiva och objektiva dimensioner föreligger och det finns interaktion mellan individ och omgivning (Molin 2004 s. 79). I praktiken räcker det inte med att delaktighet står skrivet i riktgivande dokument, utan delaktighet måste hela tiden göras (Bülow et al. 2012 s. 8-9). Det krävs att man gör delaktighet i det dagliga arbetet genom att människor engagerar sig i varandra. Delaktighet är en process som kräver en relation mellan människor (Kjellström 2012 s. 32).

3.2.1 Delaktighet i daghemsverksamheten

Föräldrarnas känsla av delaktighet i daghemmets verksamhet är viktigt. (Grunderna för planen för småbarnsfostran 2005) Som tidigare nämnts skriver Kaskela & Kekkonen (2007) om vikten av föräldrarnas känsla av att vara delaktig. Seija Järvi (2006) skriver i sin artikel *Varhaiskasvatus osallisuuden näkökulmasta* om hur delaktighet förverkligas och om delaktighetens dimensioner i småbarnsfostran. Individens subjektiva delaktighet är en aspekt och de möjligheter samhällets strukturer medför delaktigheten en annan. Den subjektiva delaktigheten kan delas i psykologisk delaktighet som handlar om individens erfarenhet, politisk delaktighet alltså de rättigheter individen har att påverka samt den funktionella, aktiva delaktigheten. Deltagande kan ses som den aktiva biten medan delaktighet är den erfarenhetsmässiga delen.

Möjligheten att påverka sin omgivning är en del av delaktigheten (Järvi 2006). En aspekt är delaktighet som servicetagarens rätt att påverka utvecklingen av servicen, vilket också står i lagen om klientens ställning och rättigheter och lagen om småbarnspedagogik. Järvi påpekar att avtalsmässigt är grunden för delaktighet i Finland ganska

stark, från lagar till Euroopan neuvoston suosituksset kansalaisten osallisuudesta till grunderna för planen för småbarnsfostran. De här förverkligar dock inte sig själva, utan beslutsfattarnas öppenhet och initiativtagande behövs. Det måste finnas en delaktighets kultur. Viktigt är att beslutsfattarna verkligen tar i beaktan invånarnas åsikter, och personalen på daghemmet klientens åsikter, annars försvinner motivationen till delaktighet.

På daghemmet förverkligas det här genom att bygga upp en struktur och kultur där familjernas röst hörs (Järvi 2006). Föräldrarnas delaktighet i daghemsvärlden bör ökas, eftersom de inte kan påverka daghemmets verksamhet om de inte känner till den. I daghemmets verksamhet kan delaktighet delas in i fyra dimensioner. En kunskapsdimension, en planerings-dimension, besluts-dimension och aktivitets-dimension. Alla dimensioner behövs. På daghemmet är det bra att vara medveten om hurdan delaktighet eftersträvas för att kunna utvärdera den.

En viktig sak Järvi (2006) påpekar i sin artikel är att det är klientorienterat att fråga sig hur mycket familjen vill och kan delta i deras nuvarande livssituation. Är delaktighet något som alla vill vara med om, som Kjellström (2012 s. 34) frågar. En del kan känna sig pressade till delaktighet. Därför är det viktigt att anpassa kravet på delaktighet efter personen. Det borde vara möjligt för familjerna att reglera intensiteten och formen av deras delaktighet (Järvi 2006). Vidare påpekar Järvi att för att ett arbete präglad av växelverkan ska kunna utvecklas behövs gemensam reflektion. Därför behöver nya dialogiska medel för utvärdering införlivas, som t.ex. dialoginen vertaisprosessi som Pukari (2006) använt i sin undersökning som togs upp i tidigare forskning kapitlet.

4 METOD

Här presenteras den metod som används i undersökningen. Här diskuteras datainsamlingsmetoden och analysmetoden samt de bedömningskriterier som det här arbetet utvärderas genom, och sedan beskrivs de etiska aspekter som är relevanta för undersökningen. Syftet för examensarbetet är att undersöka vad det är som bidrar till föräldrarnas

känsla av delaktighet på daghem. För att få svar på det har jag valt kvalitativt perspektiv.

Det är viktigt att skriva tydligt hur man gjort undersökningen eftersom en undersökning kan göras på så många olika sätt (Patel & Davidson 2011 s.122). Jag blev inspirerad av berättelser och ville göra undersökningen med narrativt perspektiv. Som Giovacco-Johnson (2009) konstaterar i sin artikel kan vi genom att skapa möjligheter för familjerna att dela sina berättelser lära oss om familjerna och för dem meningsfulla former av delaktighet. Inom narrativ forskning finns en stor variation forskningsstrategier och praktiska tekniker att välja mellan (Skott 2004 s.86). Den här undersökningen har kvalitativt perspektiv med en narrativ datainsamlingsmetod och analysmetod. Kvalitativ metod är inte heller någon "enhetlig företeelse" (Patel & Davidson s. 120), utan det finns variationer och det är vanligt att forskare tillämpar sina egna varianter. Eftersom det är föräldrarnas upplevelser av deras känsla av delaktighet som undersöks är kvalitativt perspektiv lämpligt. Data ska samlas in som skrivna berättelser. Berättelser finns i många former, i skrivna berättelser måste man vara medveten om att den som skriver vet att de ska läsas av forskaren och kan då skriva enligt det (Ahlberg 2004 s. 77).

Kvalitativ undersökning ger en bild av verkligheten (Hirsjärvi et.al. 1997 s. 152), vilket jag vill ge med det här arbetet. När man vill ta reda på vad någon tänker, känner, upplever eller tror använder man oftast intervju eller frågeformulär (Hirsjärvi et.al. 1997 s. 172). Kvalitativ undersökning går på djupet och lämpar sig då man är intresserad av en människans upplevelser och hur kontexten inverkar på den (Jacobsen 2012 s. 62; Patel & Davidson 2011 s.82). "Data uttrycks genom meningsbärande språk" (Jacobsen s. 62), och samlas in genom att människor uttrycker sig muntligt eller skriftligt. I en kvalitativ undersökning styrs informationen som samlas in så lite som möjligt och forskaren ska försöka att inte ha förutfattade förväntningar. Full objektivitet är omöjlig att nå men man måste åtminstone vara medveten om det.

Särskilt när man är intresserad av människors upplevelser och tankar är det viktigt att följa de etiska riktlinjer som gäller (God vetenskaplig praxis i studier vid Arcada). Arcada följer den Forskningsetiska delegationens riktlinjer. Till god vetenskaplig praxis hör bland annat att man är ärlig och noggrann samt respekterar respondenternas rätt till

anonymitet och information om undersökningen (God vetenskaplig praxis i studier vid Arcada).

4.1 Datainsamlingsmetod

Metoden styrs av hurdan information som söks (Hirsjärvi et.al. 1997 s. 171). Datainsamlingsmetoden i det här arbetet är skrivna berättelser. Personlig intervju var ett alternativ, men narrativa intervjuer är tidskrävande särskilt då man gör dem första gången och därmed valdes en skriftlig datainsamlingsmetod. Data ska samlas in genom respondenternas skriftliga, fritt formulerade berättelser om temat. Verkyget är en blankett (Bilaga 2) där föräldrarna med hjälp av några frågor får med egna ord berätta om sina erfarenheter, känslor och tankar kring en eller några situationer där de känt sig delaktiga på daghemmet. Jag ville gå via det positiva och på det sättet få fram situationer som fått föräldrarna att känna delaktighet, och hoppas att min undersökning kan bidra till mer sådana situationer på daghemmen. Ingen längd på berättelserna krävs, eftersom det skulle kännas som om jag ställde för stor press på respondenterna. Krävd längd på berättelserna kan skrämja eller tråka föräldrar från att svara. Det kan dock leda till ganska korta svar.

Efter ett möte med representanter från Stiftelsen Sedmigradsky och Barnavårdsförningen bestämdes att blanketterna delas ut på två daghem, ett från vardera, vilka har ganska aktiva föräldrar som klienter. Det är viktigt att vara medveten om att de föräldrar som svarar kan vara de som redan känner sig delaktiga. Det kan ändå ge mycket tankar kring vad som kunde bidra till också mindre aktiva föräldrars delaktighetskänsla. Ursprungligen ville jag föra blanketterna personligen i pappersform till daghemmen, men på grund av bland annat tidsbrist ändrades den planen. Genom samarbete med daghemmen skickades blanketterna via e-post åt alla föräldrarna på de två daghemmen. Svaren behandlas konfidentiellt, alltså att inga personliga uppgifter kommer till någon annans syn än min, och inga namn nämns. Svaren presenteras anonymt.

Hur många svar behövs är en svår fråga. I kvalitativa studier kan man börja samla in material utan att bestämma i förväg, och t.ex. göra intervjuer tills man inte tror sig få någon ny information mera (Hirsjärvi et.al. 1997 s. 169), men det är närmast omöjligt på

många sätt. Främst eftersom någon kan hitta nya infallsvinklar i all oändlighet och p.g.a. tanken om allas unicitet och tiden det skulle ta. För många svar kan man inte göra ingående tolkningar av (Kvale & Brinkman s. 129). Det här är ett examensarbete vilket betyder att tiden är begränsad och vid alltför många svar skulle analysen ta för länge. Vid intervjuer är oftast 15+/-10 svar vanligt beroende på tidsaspekter och resurser (Kvale & Brinkman s. 130; Hirsjärvi et.al. 1997. s. 172). I det här fallet då svaren samlas in skriftligt är tiden för intervjuerna inte så viktig - respondenterna kan svara då det passar för dem. Blanketterna kommer att delas ut på två daghem, ett Sedmigradskys daghem och ett Barnavårdsföreningens daghem. Jag hoppas på att få upp till 5 svar från vardera. Det är dock svårt att avgöra hur många som kommer att svara.

Intervju är en lämplig metod när man är intresserad av hur en människa tolkar och förstår ett fenomen (Jacobsen 2012 s. 98). Med hjälp av en kvalitativ forskningsintervju vill man förstå teman ur "den levda vardagsvärlden" från den intervjuades egna perspektiv (Kvale & Brinkman 2009 s. 39). Intervju är ofta något man gör personligt, och är en vanlig metod i narrativ forskning. Jag har valt att samla in data skriftligt genom en blankett skapat för ett specifikt fall (jmf Patel & Davidson 2011 s. 73). Data som samlas är ord, meningar och berättelser. Berättelser är ett sätt att göra vår sociala verklighet begriplig (Kvale & Brinkman s. 72). En intervju görs oftast personligt men kan göras per telefon, och det har också blivit möjligt att göra intervjuer via internet t.ex. via e-post eller chat (Jacobsen s. 106-107). I den här undersökningen distribuerades blanketterna via e-post.

Personliga intervjuer skulle ha varit det vanliga, men i den här undersökningen ska data samlas in skriftligt med en blankett som delas ut åt föräldrarna på två daghem. Nackdelar med en intervju i skriftlig form är att man går miste om kroppsspråk och tonfall samt att man inte kan fråga följdfrågor. Å andra sidan är det här en narrativ intervju var jag är efter en berättelse och då är det inte så viktigt med följdfrågor. Respondenterna behöver också kunna uttrycka sig skriftligt, vilket kan leda till bortfall om någon inte känner sig bekväm i att skriva. Fördelar är att det kan upplevas mer anonymt att skriva och intervjun blir mer genomtänkt p.g.a. att den intervjuade har tid att tänka ut svaret. Å andra sidan förvinner spontaniteten. Genom att ha tid att tänka på situationerna den intervjuade berättar om blir svaren förhoppningsvis mer nyanserade berättelser. Intervjuareffek-

ten, alltså att intervjukontexten påverkar intervjun eller att intervjuarens reaktion gör att den intervjuade svarar på det sätt hon tror att intervjuaren vill, kan till viss del minskas genom att samla in data skriftligt. (Jacobsen 2012)

En öppen intervju är ett kvalitativt ideal, alltså att intervjun inte styrs alls. Nackdelen är att det kan vara nästan omöjligt att analysera en sådan intervju. Vanligt är att intervjun är strukturerad till en viss grad med t.ex. färdiga teman som skall tas upp. Struktureringen behöver inte göra intervjun mindre öppen utan endast lägga fokus på vissa aspekter (Jacobsen s. 100-101). Eftersom materialet till den här undersökningen samlas in skriftligt behövs teman och frågor som riktlinjer. Narrativa intervjuer är ofta öppet formulerade frågor som knyter direkt an till temat (Hydén 2008 s. 125). I narrativa intervjuer ligger intresset på sociala processer, alltså hur något började och vägarna till händelsen. Intresse ligger på orsaker, hur den intervjuade motiverar sitt handlande och dennes förståelse om situationen. I mitt arbete är jag intresserad av hur föräldrarna förstår varför de känt sig delaktiga eller inte.

Huruvida syftet för undersökningen ska vara öppet eller dolt är egentligen en etisk fråga (Jacobsen 2012 s.103). Om problemområdet är känsligt kan intervjupersonen bli försiktig och kanske inte vill svara sanningsenligt och då frestar det kanske att dölja syftet. Men ett av de etiska kraven på en undersökning är informerat samtycke alltså att människorna har rätt att veta vad undersöks och vad informationen används till. Syftet för det här arbetet, att ta reda på i vilka situationer och vilka erfarenheter bidrar till att föräldrarna på daghem känner sig delaktiga, är öppet. Resultatet kommer förhoppningsvis att hjälpa personalen utveckla samarbetet så att föräldrarna vill vara mer delaktiga.

4.2 Analyismetod

Det finns många sätt att analysera narrativa undersökningar och många av dem har inte väldigt exakta sätt. Som Patel & Davidson (2011 s.120) uttrycker det finns det sällan enkla rutiner att tillämpa för den kvalitativa forskaren. Ur berättelserna hittas de saker som föräldrarna upplevt att har haft betydelse för delaktighetskänslan för att förstå varför de känt sig delaktiga. I hermeneutisk forskning är avsikten att tolka för att förstå

(Skott 2004b s. 85), och det siktas på. Tolkning av narrativa undersökningar börjar redan när man lyssnar till berättelsen, men i skriftliga berättelser är det lite annorlunda. Man har mer distans till materialet. Tolkningen börjar då genast första gången man läser materialet. Jag försöker se bort från det jag tror kommer som svar och istället leta efter de teman som kommer upp i berättelserna. Även om det från t.ex. ett hermeneutiskt perspektiv kan vara vanligt att se förförståelse som en tillgång (Patel & Davidson 2011 s. 29), vill jag inte bli blind av vad jag tror respondenterna kommer att svara.

Analysen kommer att göras enligt de analytiska stegen av Lars-Charister Hydén (2008 s. 127-131). Först ordnas händelsekedjan i intervjuerna. Berättelsen skrivs om i kronologisk ordning för att se vad som lett till vadå. Sedan görs en systematisk fallbaserad jämförelse. Antingen plockas avsnitt med samma tema ut ur intervjuerna och klumpas ihop, då sker en dekontextualisering av materialet, eller så kan varje intervju ses som ett eget fall. Jag väljer att se varje intervju som ett fall eftersom de är korta berättelser om en specifik situation, och vill att kontexten hålls kvar. Hermeneutiken har holistiskt perspektiv och studerar människan i situationen (Skott 2004a s. 67), tolkningen har då också hermeneutiska drag. Sedan jämförs fallen systematiskt mot andra fallen och likheter och skillnader identifieras. Jag vill hitta det som bidrar till föräldrarnas känsla av delaktighet. Sedan görs ”en teoretisk kontextualisering av fynden genom att relatera till annan forskning” (Hydén 2008 s. 129) för att förstå de intervjuades handlingar. Fallen jämförs alltså med tidigare forskning och teori.

Analys av narrativa undersökningar kan koncentrera sig på språkets struktur och uppbyggnad. Man kan ta fasta på språkets olika nivåer av betydelseskapande eller göra en mer kvantitativt inriktad innehållsanalys där man räknar antalet gånger ett ord eller en mening förekommer (Skott 2004b s.86-87). Jag valde inte en sådan här ansats utan ville koncentrera mig på mening och innebörd.

4.3 Tillförlitlighet

Bedömningskriterier för kvalitativ forskning särskilt med narrativt perspektiv är svåra att ställa på grund av dess tolkande natur och de många sätt att analysera och tolka som

finns (Lieblich et al. 2008) s. 196) Det är viktigt att förhålla sig kritiskt till kvaliteten på data man samlat in. Validitet och reliabilitet är vanliga sätt att mäta undersökningens giltighet, men lämpar sig bättre för kvantitativa undersökningar. I kvalitativa studier försöker man undvika dem p.g.a. tanken att alla människor och situationer är olika, men alla forskningars giltighet och trovärdighet måste bedömas (Hirsjärvi et.al. 1997 s. 214). Med intern validitet menar man om man undersökt det man ville undersöka, extern validitet om det går att överföra resultaten till andra sammanhang och reliabilitet syftar på om man kan lita på data man samlat in (Jacobsen s. 161-179). Intern validitet kan man testa t.ex. genom att jämföra mot andra undersökningar. ”Information från flera oberoende källor ger en valid beskrivning av fenomenet” (Jacobsen 2012 s. 167), fastän beskrivningarna ibland skiljer sig åt. Att få grepp om olikheterna är ett centralt syfte i kvalitativa studier.

Det är också viktigt att granska vem man undersökt och vem man inte fått tag på. De som svarar på min undersökning är säkert de som vanligtvis är mer aktiva på daghemmet, så urvalet är inte representativt för alla föräldrar på daghem. Å andra sidan tror jag att deras svar kan hjälpa att hitta sätt att få andra föräldrar att känna sig delaktiga. En annan sak forskaren måste tänka på är om de intervjuade ljugit eller lämnat bort information p.g.a. känslighet eller om kontexten var undersökningen gjorts kan ha inverkat på svaren (Jacobsen 2012 s. 166). Forskaren bör också kritiskt förhålla sig till om undersökningsdesignen, metoden och var den genomförts, påverkat resultaten (Jacobsen s. 174). Människor beter sig olika i olika miljöer, ofta föredras naturliga miljöer i intervjuer som t.ex. hemmet. I den här undersökningen får respondenterna svara var de vill. Men också där kan finnas störningar i form av t.ex. familj.

Kvalitativa studier strävar i regel inte efter att resultaten bör generaliseras till andra sammanhang, utan att fördjupa förståelsen av fenomen. Oftast undersöks endast få enheter som ofta inte är representativa för populationen och därför är det svårt att bevisa generalisering. Det är inte möjligt att bevisa men det går att argumentera för överförbarhet t.ex. med stöd från andra forskning och teori (Jacobsen s. 171-172). Därtill är bl.a. vidd och sammanhang värdefulla bedömningskriterier för narrativa studier (Lieblich 2008 s. 198). Med vidd menas hur mångsidig och innehållsrik berättelsen är - alltså in-

tervjuns kvalitet. Jag har valt att inte kräva någon längd på berättelserna, vilket kan leda till ganska snäva svar.

Sammanhang syftar på att delarna i tolkningen bildar en meningsfull bild internt och externt. Internt alltså hur olika delar passar ihop och externt hur det förhåller sig till tidigare forskning. Berättelserna kommer att jämföras med varandra och med teori och tidigare forskning. Konsensusvalidering är av stor betydelse i narrativa studier (Lieblich s. 199). Det innebär att man skriver sina slutsatser och begripliggöranden så noggrant att läsaren kan bedöma dess meningsfullhet. Läsaren ska kunna följa hur analysen gjorts och hur forskaren dragit fram slutsatserna (Hydén 2008 s. 130). Det är alltså viktigt att skriva hur man gjort allting och hur man kommit fram till resultaten. (Lieblich 2008 s. 199; Hirsjärvi et.al. 1997 s. 215).

4.4 Etiska aspekter

Till god vetenskaplig praxis i studier vid Arcada hör att man skaffar forskningslov av Arcada samt organisationen där undersökningen genomförs (God vetenskaplig praxis i studier vid arcada). Jag har gjort ansökan om forskningslov tillsammans med handledningsgruppen. Undersökningsmetoden ska respektera respondenternas anonymitet och rätt till information. Arcada följer den forskningsetiska delegationens riktlinjer. Hederlighet och noggrannhet i undersökningen och presentationen är centrala utgångspunkter (Forskningsetiska delegationen 2012). Andra viktiga punkter är att ta i hänsyn andra forskares publikationer och hänvisa till dem på rätt sätt.

”Samhällsvetenskaplig forskning bör tjäna vetenskapliga och mänskliga intressen.” (Kvale & Brinkman 2009 s. 78) När man gör en undersökning har man att göra med information ur människors privatliv. Därför är etiska aspekter viktiga att ta upp. De tre grundläggande etiska kraven är informerat samtycke, krav på skydd av privatliv och krav på att bli korrekt återgiven (Jacobsen 2012 s. 31-32). Informerat samtycke innebär att den intervjuade har rätt att veta vilka risker och fördelar deltagandet kan ha och att deltagandet är helt frivilligt. Deltagarna måste få tillräckligt information om undersök-

ningen och förstå den för att kunna välja att frivilligt delta. Jag försöker i mitt informationsbrev (Bilaga 1) ge passligt med information för respondenterna att besluta om de vill delta, men inte så mycket information att de bli förvirrade.

De som deltar har rätt till sitt privatliv. Det ska inte vara möjligt för utomstående att identifiera enskilda personer i ett material (Jacobsen 2012 s. 43). Den här aspekten är viktigare ju känsligare och mer privat informationen anses vara. Risken att kränka en individs privatliv är störst när urvalet är litet vilket det är i kvalitativa undersökningar som den här. Ibland måste man lämna bort data som skulle göra det möjligt att känna igen någon, till exempel ålder. I blanketten frågas inte efter bakgrundinformation utöver i vilken ålder barnet/barnen är och hur länge det gått på samma daghem, och den informationen kommer inte fram i mitt arbete. Kravet på att bli korrekt återgiven innebär att man försöker presentera resultatet så fullständigt som möjligt och att man inte får ta saker ur sitt sammanhang (Jacobsen s. 43). Föräldrarnas svar behandlas absolut konfidentiellt och svaren presenteras anonymt. Jag väljer också att inte skriva ut vilka daghem undersökningen gjorts på, det räcker med att berätta att det är ett Sedmigradskys daghem och ett Barnavårdsföreningens daghem. Det bidrar till att respondenternas anonymitet

5 RESULTAT OCH ANALYS

I det här kapitlet berättas om resultaten och analysen av materialet. För att få svar på syftet ”Att utreda och förstå vad det är som bidrar till föräldrarnas känsla av delaktighet på daghem” bads föräldrar skiva en berättelse om när de känner sig delaktiga på daghemmet. Det kom 4 svar, 2 från det ena och 2 från det andra daghemmet. Föräldrarna hade lång tid på sig att svara, men alla svar kom sista veckan efter att påminnelsebrevet (Bilaga 3) skickats. Det är väldigt få svar, men tanken med en kvalitativ studie är inte att generalisera resultaten utan få en inblick i vad som är viktigt för respondenterna i den här undersökningen. Jag skrev ändå åt föreståndarna från daghemmen och bad dem skicka ut påminnelsebrevet en gång till och gav föräldrarna en till vecka tid att svara och hoppades det skulle komma några svar till. Det kom 1 svar till. Sammanlagt kom 5 svar, vilket är hälften mindre än hoppats. I kvalitativa forskningar är urvalet ofta litet,

t.o.m. bara 5 svar, men eftersom undersökningen är skriftlig skulle några svar till varit bra. Respondenternas barn har varit på daghemmen mellan nästan ett år och över fyra år då syskonen varit på samma daghem tidigare.

Första gången svaren lästes märktes att de inte var berättelser i traditionell form och de var korta. Svaren satte dock genast igång tankarna. Jag var medveten om att svaren kunde bli korta eftersom ingen längd på svaren krävdes för att inte skrämja föräldrarna från att svara. Texterna kopierades till Word-dokument så att de bättre kunde läsas. Jag läste dem många gånger. För att mer nyanserat redogöra svaren används citat från dem. Svaren presenteras anonymt, så respondenterna kallas för Förälder 1-Förälder 5 för att visa på svar från olika respondenter.

Eftersom svaren inte var traditionella berättelser valde jag att ändra lite på hur analysen gjordes. Istället för att ordna händelsekedjan i fallen letas situationer fram och vad i dem som fått föräldern att känna sig delaktig. Frågeställningarna för mitt arbete är ”I vilka situationer känner sig föräldrarna delaktiga?” och ”Vad får föräldrarna att känna sig delaktiga i situationerna?” och det försöker jag hitta i svaren. Svaren jämförs mot den tidigare forskning och teori som tagits upp i arbetet för att se vilka likheter och skillnader det finns i dem.

Svaren jag fick är sinsemellan både lika och olika, vilket visar på att upplevelsen av delaktighet är subjektiv och olik för alla (jmf Leino 2006). Men det finns aspekter som är viktiga överlag. Delaktighet är ett mångdimensionellt begrepp och det finns olika sätt att vara delaktig på (Molin 2004, Kjellström 2012). Det finns också många aspekter till den subjektiva upplevelsen av delaktighet, som känsla av acceptans, tillhörighet och att kunna påverka (Molin). Det gäller för personalen att vara lyhörd (Powell et al. 2010), sensitiv för föräldrarnas olika reaktioner (Leino), och utveckla verktyg för samarbete i de olika relationerna (Karila 2006). Hur delaktiga föräldrarna vill vara varierar (bl.a. Kjellström).

5.1 Vardagliga möten

3 av 5 föräldrar tog specifikt upp situationen att föra och hämta barnet på dagis som viktiga situationer. Det är alltså i de vardagliga träffarna som delaktigheten växer fram. Förälder 1 beskriver situationen att föra och hämta barnet från dagis, och att personalen berättar om barnets dag fastän inget specifikt hänt, viktig för delaktigheten. Respondenten skriver att om det hänt något speciellt, till exempel barnet har slagit sig, är det självklart att personalen berättar om det och därför känner hen sig extra delaktig då personalen delar med sig av vardagliga situationer. Förälder 3 skriver att det att personalen i lugn och ro sätter sig bredvid dem och berättar om barnet är trevligt. Två föräldrar nämner att det är viktigt att personalen tar emot en när man kommer, och nästan alla tycker det är viktigt att personalen berättar hur dagen gått. Att bli bemött då man kommer, att personalen hälsar både på förälder och barnet, pratar och berättar inverkar på delaktighetskänslan. Föräldrar vill ofta höra specifikt om det egna barnet och dess lekar (Kekkonen 2009) som till exempel förälder 1 säger.

”... personalen berättar om dagens gång... Vem hen lekt med, vad hen talat om, sysslat med osv...i lugn och ro fokuserar på att berätta om just mitt barn haft det... För mig känns det alltså extra delaktigt när de delar med sig av hur dagen varit i helt vardagliga situationer.” (Förälder 1)

”minusta tärkein juttu on se että, kun haen lapsen päiväkodista niin hoitaja kertoo lyhyesti mitä erikoista... päivän aikana on tehty...” (Förälder 4)

I Sandberg & Vuorinens (2008) artikel kom det fram att de dagliga tamburdiskussionerna är den vanligaste formen av samarbete mellan föräldrar och daghemspersonal, och det är också den viktigaste formen av informationsutbyte (Iso-Kuusela 2008). Det märks också i min undersökning då nästan alla föräldrar nämnde det som en viktig situation. Delaktighet skapas i mötet mellan människor (Bülow et al. 2012). Också Kaskela & Kekkonen (2007) samt Karila (2006) poängterar de dagliga diskussionernas stora roll i uppbyggandet och upprätthållandet av relationen. Förälder 3 skriver att de viktigaste situationerna är då man för eller hämtar barnet till dagis och man blir bemött av personalen En förälder i min undersökning nämnde att lugn och ro i de dag-

liga diskussionerna behövs, vilket också nämndes i Kekkonens (2009) undersökning. Tid att prata i de dagliga mötena uppskattas. Delaktighet är något som måste jobbas för i det dagliga arbetet (Bülow et.al.).

”Daghemmets personal tycks alltid ha tid att lyssna, tala och hjälpa.” (Förälder 5)

”Som förälder tycker jag att dom viktigaste situationerna i vardagen är att man blir bemött på morgonen då man lämnar barnet eller då barnet hämtas från dagis... Det är trevligt att personalen oftast byter några ord med oss då vi kommer...” (Förälder 3)

5.2 Bemötande och atmosfär

Förälder 2 upplever sig delaktig då personalen frågar föräldrarnas åsikt i någon situation, och personalen faktiskt lyssnar på föräldern. Då upplever föräldern att dennes åsikt är viktig och att man har möjlighet att inverka på sitt barns vård. Respondenten berättar att om man känner att man kan diskutera en fråga blir man delaktig. Föräldern skriver att det kan komma situationer där daghemmets sätt att handla inte passar för just egna barnet och då är det viktigt att personalen är färdig att fundera tillsammans på lösningar. Att personalen frågar om föräldrarnas åsikt, har förmåga att lyssna på riktigt och har vilja att fundera tillsammans är viktigt och då känner föräldern delaktighet och möjlighet att inverka på barnets vård.

”Det kan vara så att dagispersonalen frågar hur föräldern tycker att en situation ska bemötas, istället för att bara berätta hur situationen bemötts.” (Förälder 2).

Också förälder 5 nämner att man känner sig delaktig då personalen frågar föräldrarnas åsikter till förändringar i verksamhetsplanen och andra ändringar. Föräldern beskriver situationer där föräldrarna får inverka på daghemmets beslut och personalen frågar efter deras åsikter till ändringar i veckoscheman och verksamhetsplaner. Föräldrar får också vara med och planera t.ex. vårutflykten och hjälpa till med det praktiska och det var något som uppskattades. Respondenten skriver att personalen litade på föräldern och det uppskattade hen stort. Det krävs att personalen hör föräldern och har vilja att diskutera

olika sätt att handla i en situation. Det är också viktigt att man får vara med och planera och känner att personalen litar på en.

”Personalen frågar föräldrars åsikter till alla ändringar i verksamhetsplanen...” (Förälder 5).

Två föräldrar beskriver alltså att en situation där personalen frågar efter förälderns åsikt ger en känsla av delaktighet och att kunna påverka. Att kunna påverka är en central dimension av delaktighet (Järvi 2006). En förälder påpekar också att personalen måste kunna lyssna, vilket är en av fostringsgemenskapens centrala principer (Kaskela & Kekkonen 2007). Att föräldrarna vill ha lyssnande kom fram i Kekkonens (2009) undersökning. Iso-Kuusela (2008) kommer i sin pro-gradu fram till att höra föräldern och ta deras åsikter i beaktan är viktiga centrala aspekter. Att föräldrarna blir hörda är grunden för delaktighet i daghemsvärlden, men föräldrarna måste känna att deras åsikt gör en skillnad på riktigt, annars tappar de motivationen till delaktighet (Järvi). Motivation är en central aspekt av delaktigheten (Molin 2004). En respondent nämner att det behövs vilja hos personalen att diskutera olika frågor med föräldrarna. Vilja från båda sidorna behövs för samarbetet (Sandberg & Vuorinen 2008) och för att skapa en delaktighetens kultur där föräldrars röst hörs (Järvi). Att göra delaktighet är en process (Kjellström 2012) där människor engagerar sig i varandra (Bülow et al. 2012).

”Om man känner att man kan diskutera en fråga (något problem eller någon situation) blir man delaktig... Ofta har sådana frågor också behandlats på just detta sätt, och då har man som förälder en känsla av att man är delaktig och kan inverka på barnets vård.” (Förälder 2)

”Vi föräldrar får ofta vara med och inverka på daghemmets beslut... Personalen litade på mig och detta uppskattar jag högt.” (Förälder 5)

Förälder 4 i min undersökning säger att det känns betydelsefullt då personalen tar emot barnet med glatt och positivt humör. Förälder 3 skriver att det känns bra att personalen hälsar glatt på dem och att de blir bemötta när de kommer. Den positiva atmosfärens betydelse är stor, vilket kan ses också bland annat i Giovacco-Johnsons (2009) och

Galindo & Sheldons (2011) artiklar. Också i Leinos (2006) undersökning verkade fostringsgemenskapen uttryckas mer i termer av en öppen tillåtande atmosfär än som specifika aktiviteter som till exempel föräldramöten eller morsdagskaffet. Atmosfären har alltså betydelse.

”Minulle merkitsee paljon myös se että lapsi otetaan aamulla vastaan hyvällä ja positii-visella mielellä.” (Förälder 4)

”... dom viktigaste situationerna i vardagen är att man blir bemött på morgonen då man lämnar barnet... de hälsar alltid glatt på barnet.” (Förälder 3)

Bemötandet har jätte stor skillnad för känslan av delaktighet. Persson Thunqvist (2012) skriver att delaktighet förstås utifrån hur människor upplever möten. Förälder 2 säger att delaktighet kommer från sättet dagispersonalen kommunicerar. Därför är bemötandet av föräldrarna så viktigt. T.ex. förälder 5 beskriver att om barnet behövt special uppmärksamhet har det gått att ordna, eller om hen haft frågor eller åsikter känner hen att man alltid kan fråga. Respondenten uppskattar att personalen har tid att prata. Det ger också en känsla av delaktighet att man kan prata med personalen som jämlika.

” ”... när vi som föräldrar har behövt personalens hjälp eller åsikter, har vi alltid blivit varmt bemötta... Diskussionerna har gått på mycket jämställd nivå. Det har gett mig en känsla av äkta delaktighet också i (mitt barns) dagvård...” (Förälder 5)

”Kommer inte på någon speciell situation, men delaktighet kommer mycket från sättet dagispersonalen kommunicerar.” (Förälder 2)

I Sandberg & Vuorinens (2008) artikel kom det också fram att det varierar mycket hur stort inflytande, och över vadå, föräldrarna vill ha. Många föräldrar i Pukaris (2006) undersökning ville vara delaktiga endast på enhetens nivå. Också i min undersökning var det vardagen och det egna barnet som var centralt, som Förälder 2 skriver att hen vill diskutera situationer kring barnet, och Förälder 5 uppskattar att dennes åsikt frågas gällande ändringar i enhetens verksamhetsplan och veckoschema.

”Ibland uppstår situationer där daghemmets sätt att sköta en situation inte passar för ett specifikt barn, och dessa kan ofta lösas om det finns vilja att fundera på saken tillsammans med föräldrarna.” (Förälder 2)

”Personalen frågar föräldrars åsikter till alla ändringar i verksamhetsplanen, veckoschemor och temor. Vi föräldrar får ofta vara med och inverka på daghemmets beslut.” (Förälder 5)

5.3 Verksamhet

Gemensamma pysselstunder uppskattas också av föräldrarna. I min undersökning nämner Förälder 3 mors-och farsdagspyssel som trevliga när man får göra något tillsammans med barnet. Förälder 3 nämner också att hen uppskattar fostringsdiskussionerna. Respondenten tycker om föräldrasamtal då man hinner prata ordentligt och se att uppfattningarna om barnet stämmer överens, samt att höra om barnets utveckling av någon som jobbar med små barn. I Leinos (2006) undersökning uppskattades fostringsdiskussionerna närmast av personalen. För att åstadkomma djup i partnerskapet ansåg personalen (i Pukaris undersökning) vardagen vara viktig och att få föräldrarna medvetna om daghemmets värld (Pukari 2006). Föräldrarna i Pukaris undersökning föreslog aktiva (toiminnallinen) familjemöten som ett sätt att vara delaktiga. Personalen i Leinos undersökning funderade hur de kunde få föräldrarna mer intresserade av daghemsverksamheten.

”Det är viktigt att få höra hur barnet har det på dagis... barnet får visa vad de gjort på dagis.” (Förälder 3)

I Galindo & Sheldons (2011) artikel kom de fram till att skolans ansträngningar i att bjuda in föräldrarna inverkade på föräldrarnas deltagande. En yttre aspekt till delaktigheten är de möjliga tillfällen till delaktighet (Molin 2004). I Kekkonens (2009) artikel konstateras att tillfällena ofta blir engångsföreteelser, det skulle behövas nya tankar kring hur få verksamheten mer återkommande. Daghemmet måste se till att det är möjligt för föräldrarna att vara delaktiga. Till exempel en förälder i min undersökning uppskattade högt att få vara med i de praktiska arrangemangen till vårutflykten.

”Jag har också fått vara med och planera barnens vårutflykt och hjälpt till med de praktiska arrangeringarna.” (Förälder 5)

De mest framkommande resultaten är bemötande, vardagens möten och ordnad eller ledd verksamhet. Bemötandet sker i alla möten mellan personal och familj, och det är viktigt för känslan av delaktighet. I de vardagliga situationerna sker det fortgående uppbyggandet av tilliten som behövs för att möjliggöra delaktighet. Den känslan fördjupas i den mer specifika ordnade verksamheten, som ger möjlighet åt föräldrarna att vara delaktig.

Jag undersökte föräldrarnas delaktighet och det var inte många som deltog. Det är möjligt att föräldrar som anser att de är tillräckligt delaktiga och att samarbetet fungerar inte orkar eller anser det viktigt att svara. Då kan man tänka sig att föräldrarna upplever sig vara så delaktiga som de vill vara (jmf Järvi 2006).

Jag tycker föräldrarnas berättelser i min undersökning är positivt inriktade, precis som min tanke var att gå via det positiva. Överlag är många föräldrar nöjda med samarbetet (jmf. bl.a. Kekkonen 2009, Iso-Kuusela 2008), vilket specifikt kan läsas t.ex. i svaret av Förälder 5.

”Jag har fått många gånger känna mig delaktig i daghemmets verksamhet.” (Förälder 5)

Man kan inte läsa några större utvecklingsförslag i svaren, jag fick mer en bild av att de tyckte det fungerade ungefär som de skrev. Viktiga saker respondenterna nämnt som jag anser viktiga är att alltid bemöta föräldrarna och barnen med en positiv attityd när de kommer, att prata med föräldrarna, lyssna ordentligt, fråga efter föräldrarnas åsikter och verkligen ta dem i beaktan i daghemmets vardagliga beslut.

6 DISKUSSION

I metoddiskussionen reflekterar jag kring hur metoden för arbetet fungerade och undersökte det den skulle. Vidd och andra bedömningskriterier diskuteras. I innehållsdiskussionen funderas kring resultaten och hur de kan kopplas med syftet och frågeställningarna. Sedan diskuteras kort arbetslivsrelevans och behov av fortsatt forskning.

6.1 Metoddiskussion

Vidd är ett bedömningskriterium för narrativ forskning, som bedömer hur innehållsrika och mångsidiga intervjuerna varit. Jag krävde inte någon längd så jag visste att svaren kunde bli korta. Det gör att vidden i mitt arbete blir lite lidande. Det kom också få svar. I en kvalitativ undersökning behövs inte så många svar men eftersom undersökningen skedde skriftligt är svaren inte lika djupa som personliga intervjuer och några fler svar kunde ha varit bra. Narrativ forskning är utmanande särskilt för en första undersökning. Jag anser ändå det vara en lämplig metod då intresset låg på föräldrarnas egen förståelse av situationen.

Det är viktigt i en undersökning att fundera vem man undersökt och vem man inte fått tag på. Det är en stor del föräldrar på daghemmen som inte undersökts. Vem är det som inte har svarat? Det är möjligt att föräldrar som anser att de är tillräckligt delaktiga och att samarbetet fungerar inte orkar eller anser det viktigt att svara. Det kan också hända att de föräldrar som svarade, är de som känner sig delaktiga, medan de föräldrar som inte gör det inte velat svara på min undersökning p.g.a. att jag frågat efter situationer där de känt sig delaktiga. Jag ville gå via det positiva, men det kan ha lett till bortfall.

Skrivna berättelser ger en bild av respondentens förståelse om situationen, så jag ville göra en skriftlig narrativ forskning fastän jag var medveten om att den kräver viss bekvämlighet i att skriva av respondenterna, och det kan ha lett till bortfall av dem som inte tycker om att skriva. Personliga öppna djupintervjuer kunde ha gett mer, men de kräver mycket tid av både forskaren och föräldern. Dessutom kan det hända att det ändå varit samma redan delaktiga föräldrar som deltagit. Frågan uppstår hur man kunde få de mindre delaktiga föräldrarna att delta i en undersökning, för att ta reda på deras åsikter.

Ordet delaktighet kan också kännas abstrakt och min undersökning därför ointressant att svara på. Jag kunde ha förklarat begreppet och det kanske skulle ha gjort det lättare att svara på. Å andra sidan kunde det ha styrts för mycket. Fastän delaktighet inte direkt låter som ett väldigt känsligt tema, kan den subjektiva upplevelsen vara känslig. En del föräldrar har kanske inte velat svara p.g.a. det, och det kan också vara en orsak till de korta svaren. Kanske om jag haft personligare kontakt med föräldrarna till exempel genom att besöka daghemmen, vilket var min ursprungliga plan, kunde jag ha fått fler svar. Det kom feedback om att en elektronisk blankett skulle ha varit lättare att svara på och därmed lett till fler svar. Det tror jag skulle ha kunnat vara en bra idé.

Intern validitet mäter om man undersökt det man skulle undersöka. Jag ville undersöka vad det är som bidrar till föräldrarnas känsla av delaktighet. Det gjordes det med en skriftlig blankett som föräldrarna fick skriva sina erfarenheter på. Den mätte det den skulle. Svaren kom i lite annan form än tänkt och därför valde jag att ändra på hur jag planerat göra analysen. Jag hade tänkt börja med att ordna händelsekedjan i svaren, men började istället med att ta fram situationerna som beskrevs och se vad det var i situationen som gav känslan av delaktighet. Det fungerade bra.

Sammanhang betyder att delarna i tolkningen bildar en meningsfull bild internt och externt. Internt - hur olika delar passar ihop och externt - hur det förhåller sig till tidigare forskning. Svaren stämmer mycket bra överens med varandra och tidigare forskning. Extern validitet bedömer om resultaten går att överföra till andra sammanhang. Det är ett bedömningskriterium viktigare för kvantitativa forskningar. I en kvalitativ är det inte en så viktig aspekt, men kan ändå funderas över. Eftersom jag fått så få svar är undersökningen inte överförbar till andra sammanhang, men ger en liten bild på hur delaktigheten ser ut hos vissa föräldrar på de två daghemmen jag undersökt. Kvalitativa forskningar strävar i regel efter att fördjupa förståelsen för ett fenomen. Min undersökning ger kanske inte så mycket nytt, men nog en fördjupning.

Jag har hållit de etiska aspekterna i mitt bakhuvud hela tiden. Jag har i informationsbrevet gett en passlig mängd information åt föräldrarna för att de ska förstå meningen med min undersökning. Syftet för undersökningen har varit helt öppet. Föräldrarna har svarat

helt frivilligt, jag nämner inte deras namn eller daghemmens namn i mitt arbete. Jag har också försökt beskriva deras svar så utförligt och rätt som möjligt, i sitt sammanhang men så att de inte går att identifieras av utomstående. Med så få svar som det ofta är i kvalitativa undersökningar var det inte lätt, men genom att lämna bort all bakgrundsinformation, inkluderande barnets ålder och kön, har det lyckats.

6.2 Innehållsdiskussion

Svaren jag fick stämde ganska bra överens med tidigare forskning och teorin som lyfts upp i mitt arbete. Tidigare forskningen stöder resultaten i min undersökning, till exempel att föräldrarna gärna vill vara delaktiga på enhetens nivå och i saker som gäller det egna barnet och inte på organisatorisk nivå. Också atmosfärens och bemötandets betydelse kom fram i min undersökning vilket också kom fram i andra undersökningar. Jag anser bemötandet vara den viktigaste aspekten. Bemötandet sker i alla möten mellan personal och förälder och det ser jag att bidrar till den subjektiva upplevelsen av delaktighet, som känsla av acceptans, tillhörighet och att kunna påverka.

Min frågeställning i arbetet var i vilka situationer känner sig föräldrarna delaktiga? Situationerna att föra och hämta barnet från daghemmet kom speciellt starkt fram. I de dagliga mötena byggs delaktigheten upp. Men det räcker inte att bara mötas dagligen, föräldrarna måste också känna att de blir bemötta av personalen. Många föräldrar nämner att de vill veta specifikt vad deras barn gjort. Jag märker att det är viktigt för föräldrarna att personalen ser deras barn. Det är viktigt att personalen är närvarande, observerar barnet och är med barnet för att verkligen lära känna det. Då litar föräldern på personalen när hen märker att personalen faktiskt vet vad ens barn håller på med på daghemmet.

Två föräldrar i min undersökning berättade specifikt om situationer där föräldrarnas åsikter frågas efter och tas i beaktan är då de känner sig delaktiga. Det stämde bra överens med teorin om fostringsgemenskap. En av föräldrarna uttryckte det enligt min åsikt väldigt kärnfullt: ” Det kan vara så att dagispersonalen frågar hur föräldern tycker att en situation ska bemötas, istället för att bara berätta hur situationen bemötts.” (Förälder2) Det är också viktigt att åsikterna föräldrarna för fram har en inverkan. Personal som är

villig att anpassa och förnya verksamheten istället för ”så här har vi alltid gjort” väcker föräldrarnas tillit till att deras åsikter är värdefulla. Då vill föräldrarna vara delaktiga.

Min andra frågeställning var vad är det i situationerna som får föräldrarna att känna sig delaktiga? Som svar på det så verkar det vara de små sakerna, att personalen visar att föräldrarna och hela familjen är värdefulla. Att personalen hälsar och frågar och behandlar föräldrarna som jämlika. Små saker får föräldrarna att känna sig välkomna på daghemmet. Det kan vara ett ordval eller bara sättet man säger något på. En så liten sak som att personalen sätter sig bredvid föräldern kan göra stor skillnad. Jag tycker att det är viktigt att personalen reflekterar kring och blir medveten om sitt sätt att kommunicera; både den verbala och icke-verbala kommunikationen. Samtidigt behöver man lära känna föräldern, vissa kan tycka om att skämta medan någon annan inte.

Samtidigt som det märks att de vardagliga situationerna är allra viktigast, behövs också ordnad verksamhet som pysselstunder eller utflykter. I vardagen bygger man upp förhållandet och annorlunda situationer fördjupar man tilliten. Det att personalen litar på föräldrarna bidrar till att föräldrarna litar tillbaka. På det sättet lär man också känna varandra och föräldrarna känner till daghemsverksamheten. Då kan de mer realistiskt påverka daghemmets beslut.

I ett svar poängteras att det är självklart att personalen berättar om barnets dag om något speciellt inträffat, och att hen därför känner sig mer delaktig då personalen berättar om dagen ”annars bara”. Det var en bra poäng jag inte träffat på tidigare.

De föräldrar som svarade kände sig alla delaktiga, och överlag är föräldrarna nöjda med samarbetet på daghemmet. Jag ser en svår fråga kvarstå: Hur får man de föräldrar som inte vill eller kan av någon orsak vara delaktiga att svara på en undersökning? Också i Leinos (2006) undersökning funderade personalen kring hur de kunde få föräldrarna mer intresserade av daghemsverksamheten. Jag tycker att det skulle vara mycket viktigt att få veta om de mindre delaktiga föräldrarnas åsikter och upplevelser; Är de nöjda? På vilket sätt skulle de vilja vara delaktiga? Det tycker jag skulle vara viktigt att ta reda på.

6.3 Arbetslivsrelevans och fortsatt forskning

Mitt examensarbete sökte att förstå vad det är som bidrar till föräldrarnas känsla av delaktighet på daghemmet. Svaren var inte revolutionära, men gav en lite djupare förståelse om vad dessa föräldrar känner gör dem delaktiga. Föräldrarna vill veta vad deras barn gör på daghemmet och de vill kunna inverka på det. Bemötandet har stor betydelse och att man frågar föräldrarnas åsikt i olika frågor. Det är viktigt att personalen reflekterar över sitt sätt att kommunicera och blir medveten om sitt kroppsspråk och tonfall.

Det finns mycket forskning kring fostringsgemenskap. Känslan av delaktighet är en viktig aspekt som kunde undersökas vidare. För en bredare bild på vad får föräldrarna att känna sig delaktig kunde en kvantitativ undersökning med stort urval och specifika frågor om olika dimensioner av delaktighet göras. Att undersöka personalens och föräldrarnas åsikter parallellt eller t.o.m. tillsammans skulle vara intressant för att se hur bra åsikterna stämmer överens. Jag tror att det skulle vara jätte viktigt att försöka få tag på de mindre delaktiga föräldrarna på något sätt för att ta reda på deras tankar kring delaktighet.

KÄLLOR

Ahlberg, Karin. 2004. Att skapa och transkribera en berättelse – en del av tolkningen. I: Skott, Carila (red.) Berättelsens praktik och teori – narrativ forskning i ett hermeneutiskt perspektiv. Studentlitteratur. Upplaga 1:5. s. 73-83

Barnvårdsföreningen i Finland.[www.] Tillgänglig: <http://www.bvif.fi/sve/ombf/> hämtad: 22.1.2016

Bülow, Pia. Persson Thunqvist, Daniel & Sandén, Inger. 2012. Delaktighet i och genom samtal inom vård, omsorg och socialt arbete. I: Bülow, P. Persson Thunqvist, D & Sandén, I (red.) Delaktighetens praktik. Det professionella samtalets villkor och möjligheter. Gleerups. s. 7-15

Forskningsetiska delegationen. 2012. Tillgänglig: <http://www.tenk.fi/sv/god-vetenskaplig-praxis-anvisningar/god-vetenskaplig-praxis> hämtad: 12.1.2016

Galindo, Claudia & Sheldon, Steven B. 2011. School and home connections and children's kindergarten achievement gains: The mediating role of family involvement. *Early Childhood Research Quarterly*. 27. s. 90-103. Tillgänglig: http://ac.els-cdn.com/S088520061100038X/1-s2.0-S088520061100038X-main.pdf?_tid=ab05fdca-91ef-11e5-aab6-00000aab0f01&acdnat=1448289605_6f4242ce4440b46e6e4cbbf40f48abe8 hämtad:24.11.2015

Giovacco-Johnson, Tricia. 2009. Portraits of Partnership: The Hopes and Dreams Project. *Early Childhood Education Journal*. 37. s. 127-135. Tillgänglig: http://download.springer.com.ezproxy.arcada.fi:2048/static/pdf/82/art%253A10.1007%252Fs10643-009-0332-1.pdf?originUrl=http%3A%2F%2Flink.springer.com%2Farticle%2F10.1007%2Fs10643-009-0332-1&token2=exp=1448271390~acl=%2Fstatic%2Fpdf%2F82%2Fart%25253A10.1007%25252Fs10643-009-0332-1.pdf%3ForiginUrl%3Dhttp%253A%252F%252Flink.springer.com%252Farticle%252F10.1007%252Fs10643-009-0332-1*~hmac=3cb715061f5df617bcd62cf6cb0c2733aa24bfbf501f351853a00e120b84a7cc
hämtad: 24.11.2015

God vetenskaplig praxis i studier vid Arcada. Tillgänglig: https://start.arcada.fi/sites/default/files/dokument/ovriga%20dokument/god_vetenskaplig_praxis_i_studier_vid_arcada_2014.pdf hämtad: 12.1.2016

Grunderna för planen för småbarnsfostran. 2005. *Stakes Handböcker 61, Version 2*, Tillgänglig: THL http://www.thl.fi/documents/605877/747474/vasu_svenska.pdf Hämtad: 28.1.2015.

Gustavsson, Anders. 2004. Inledning. I: Gustavsson, Anders (red.). *Delaktighetens språk*. Lund. Studentlitteratur. upplaga. 1.9. s. 15-28

Hirsjärvi, Sirkka. Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. 1997. *Tutki ja kirjoita*. Vantaa. Tammi. Dark Oy. Upplaga. 6.-9. 430 s.

Hydén, Lars-Christer. 2008. Analys av berättelser i forskningsintervjuer. I: Larsson, Sam. Sjöblom, Yvonne & Lilja, John. (red.) Narrativa metoder i socialt arbete. Studentlitteratur. upplaga 1:1. s. 111-132

Hämäläinen, Julia & Kurki, Leena. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo. WSOY. 254 s.

Iso-Kuusela, Marja. 2008. Vanhempien ja päiväkodin ammattilaisten välinen yhteistyö. Yhteen hiileen puhaltamista vai vain kaunis ajatus? Pro-Gradu. Jyväskylän yliopisto. Tillgänglig:

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/19422/URN_NBN_fi_jyu-200812206014.pdf?sequence=1 hämtad: 9.11.2015

Jacobsen, Dag-Ingvar. 2012. Förståelse, beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete. Lund. Studentlitteratur. Upplaga 2:1. 327 s.

Järvi, Seija. 2006. Varhaiskasvatus osallisuuden näkökulmasta. I: Pukari, Pirjo (toim.). Vanhemmat osallisina – Käsitteistöä ja menetelmän kehittelyä. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Tillgänglig:

<http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/tyopaperit-ja-muut-julkaisut/Vanhemmatosallisina.pdf> hämtad: 12.11.2015 s. 1-13

Karila, Kirsti. 2006, Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. I: K. Karila; M. Alasuutari; A.R. Nummenmaa & M. Hännikäinen; H. Rasku-Puttonen (red.). Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino OY, s. 91-110.

Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta. 2007, Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen, Stakes Oppaita 63, Gummerus kirjapaino OY, 161 s.

Kekkonen, Marjatta. 2012a Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä. Väitöskirja, Tampereen yliopisto, kasvatustieteen yksikkö. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, tutkimus 72. Tillgänglig: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80013/7ca705d5-e5be-415f-b70b-4b862c8e707f.pdf?sequence=1> Hämtad: 4.2.2015.

Kekkonen, Marjatta. 2009, Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. I: Lammi-Taskula, J. Karvonen, S & Ahlström, S (toim.). Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Terveyden- ja Hyvinvoinnin laitos. Helsinki. s. 162-172. Tillgänglig: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80047/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f.pdf?sequence=1#page=163> hämtad: 10.11.2015

Kjellström, Sofia. 2012. Delaktighetens etik och ansvar för delaktighet. I: Bülow, P. Persson Thunqvist, D & Sandén, I (red.) Delaktighetens praktik. Det professionella samtalets villkor och möjligheter. Gleerups. s. 31-39

Kurki, Leena. 2001. Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatukseen. I: Karila, Kirsti. Kinos, Jarmo & Virtanen, Jorma (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva. PS-Kustannus. s. 112-135

Kvale, Steinar & Brinkman, Svend. 2009. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund. Studentlitteratur. 2:upplagan. 370 s.

Lag om småbarnspedagogik 19.1.1973/36, Finlands författningssamling. Tillgänglig: Finlex

[http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1973/19730036?search\[type\]=pika&search\[pika\]=barndagv%C3%A5rd](http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1973/19730036?search[type]=pika&search[pika]=barndagv%C3%A5rd) hämtad: 28.1.2016

Leino, Anna. 2006, Kasvatuskumppanuus päivähoidossa – Vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluista. Pro-Gradu. Helsingin yliopisto. Tillgänglig: <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kay/sovel/pg/leino/kasvatus.pdf> hämtad: 10.11.2015.

Lieblich, Amia. Tuval-Mashiach, Rivka & Zilber, Tamar. Översättning: Larsson, Sam. 2008. Om val och evaluering vid narrativ forskning. I: Larsson, Sam. Sjöblom, Yvonne & Lilja, John. (red.) Narrativa metoder i socialt arbete. Studentlitteratur. Upplaga 1:1. s. 187-200

Madsen, Bent. 2001. Socialpedagogik. Lund. Studentlitteratur. 244 s.

Molin, Martin. 2004. Delaktighet inom handikappområdet – en begreppsanalys. I: Gustavsson, Anders (red.). Delaktighetens språk. Lund. Studentlitteratur. upplaga. 1.9. s. 61-81

Patel, Runa & Davidson, Bo. 2011. Forskningsmetodikens grunder. Att planera genomföra och rapportera en undersökning. Lund. Studentlitteratur. upplaga 4:5. 149 s.

Persson Thunqvist, Daniel. Sandén, Inger & Bülow, Pia. 2012. Kommunikation som praktik. En teoretisk bakgrund. I: Bülow, P. Persson Thunqvist, D & Sandén, I (red.)

Delaktighetens praktik. Det professionella samtalets villkor och möjligheter. Gleerups.
s. 17-29

Plan för svenskspråkig småbarnsfostran i Vanda. 2013. Undervisningsnämndens svenskspråkiga sektion 28.5.2013, Tillgänglig: http://www.vanda.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/94085_Plan_fo_r_svenskspra_kig_sma_barnsfostran_i_Vanda.pdf Hämtad: 11.2.2015.

Powell, Douglas R. ,Seung-Hee Son, File, Nancy & San Juan, Robert R. 2010. Parent-school relationships and children's academic and social outcomes in public school pre-kindergarten. *Journal of School Psychology.* 48. s. 269-292. Tillgänglig: http://ac.els-cdn.com/S0022440510000166/1-s2.0-S0022440510000166-main.pdf?_tid=d569690e-91cb-11e5-a6d3-00000aacb35f&acdnat=1448274215_cb830f7d432c32d75c9632963278dba3

hämtad: 24.11.2015

Pukari, Pirjo. 2006. Vanhempien osallisuuden vahvistaminen – Raportti pilottihankkeesta. I: Pukari, Pirjo (toim.). *Vanhemmat osallisina – Käsitteistöä ja menetelmän kehittäjä.* Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Tillgänglig: <http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/tyopaperit-ja-muut-julkaisut/Vanhemmatosallisina.pdf> hämtad: 10.11.2015 s. 14-34

Sanberg, Anette & Vuorinen, Tuula. 2008. Pre-School-home cooperation in change. *International Journal of Early Years Education.* Vol. 16, No. 2, s. 151–161 Tillgänglig: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.arcada.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=36297ca0-eed9-44b3-a1f6-0cf9a95e0431%40sessionmgr4002&hid=4112> hämtad: 15.2.2016

Skott, Carola. 2004a. Innebörd och mening – det hermeneutiska perspektivet. I: Skott, Carila (red.) Berättelsens praktik och teori – narrativ forskning i ett hermeneutiskt perspektiv. Studentlitteratur. Upplaga 1:5. s. 65-71

Skott, Carola. 2004b. Att gripa sig an berättelsen. I: Skott, Carila (red.) Berättelsens praktik och teori – narrativ forskning i ett hermeneutiskt perspektiv. Studentlitteratur. Upplaga 1:5. s. 85-100

Stiftelsen Sedmigradsky. [www] Tillgänglig: <http://www.sedmigradsky.fi/> hämtad: 10.11.2015

Vilén, Marika; Leppämäki, Päivi & Ekström, Leena. 2002, Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali -ja terveystalalla, Werner Söderström OY, 359 s.

BILAGOR

BILAGA 1 INFORMATIONSBREV ÅT FÖRÄLDRAR- NA/RESPONDENTERNA

Bästa förälder

Jag heter Matilda Skogberg och studerar till socionom på yrkeshögskolan Arcada. Jag gör för tillfället på mitt examensarbete. Mitt examensarbete handlar om föräldrarnas känsla av delaktighet på daghemmet. Jag är intresserad av vad det är som får er föräldrar att känna er delaktiga på daghemmet. Jag hoppas att mitt examensarbete kan bidra till att utveckla samarbetet mellan föräldrar och personal på daghemmet och få föräldrarna att känna sig mer delaktiga.

För mitt examensarbete gör jag en empirisk undersökning här på daghemmet X. Du får gärna svara på intervjublanketten som är bifogad här. Deltagandet är helt frivilligt! Svaren kommer att vara helt anonyma och endast jag och vid behov min handledare kommer att ha tillgång till dem. Jag håller de etiska aspekterna i mitt bakhuvud under hela arbetet. Jag strävar efter att ange resultaten korrekt och i sitt sammanhang men så att ingen kan bli igenkänd av utomstående. Svaren kommer att förstöras när arbetet är godkänt. Det färdiga arbetet publiceras på Theseus.

På blanketten får du med egna ord berätta om en situation då du känt dig delaktig på daghemmet. Det besvarade formuläret kan du lämna i ett slutet kuvert åt någon i personalen. Du kan också skicka svaret direkt åt mig per e-post matilda.skogberg@arcada.fi. Sista dagen för inlämnandet av svaret är dd.mm.åååå.

Tack!

Om ni har vilka som helst frågor eller funderingar, kontakta gärna

Matilda Skogberg

Yrkeshögskolan Arcada

tel. 041xxxxxxx

E-post matilda.skogberg@arcada.fi

Handledare: Carina Kiukas

E-post

Hyvä vanhempi

Nimeni on Matilda Skogberg ja opiskelen sosionomiksi Arcada ammattikorkeakoulussa. Työstän tällä hetkellä opinnäytetyötäni joka käsittelee kasvatuskumppanuutta ja vanhempien osallisuudentunnetta päiväkodissa. Toivon että opinnäytetyöni kehittäisi yhteistyötä vanhempien ja henkilökunnan välillä päiväkodissa ja edistäisi vanhempien osallisuutta.

Teen empiirisen tutkimukseni täällä päiväkodissa X. Jos tahdot osallistua tutkimukseen voit vastata liitettyyn lomakkeeseen. Osallistuminen on täysin vapaaehtoista! Kaikki vastaukset ovat nimettömiä ja ainoastaan minä ja tarvittaessa ohjaajani näkevät ne. Seuraan kaikkia eettisiä toimintaohjeita, mikä tarkoittaa sitä että kirjoitan kyselyn vastaukset asiallisesti ja oikein mutta niin ettei ulkopuolinen pysty tunnistamaan ketään. Vastaukset tuhoetaan kun opinnäytetyöni on valmis. Valmis opinnäytetyöni julkaistaan internetsivulla Theseus.

Lomakkeessa saat omin sanoin kirjoittaa tilanteesta jossa olet tuntenut itsesi osalliseksi päiväkodissa. Täytetyt lomakkeet voit palauttaa suljetussa kirjekuoressa päiväkodin henkilökunnalle. Voit lähettää vastauksen myös suoraan sähköpostiini matilda.skogberg@hotmail.fi. Toivon saavani vastauksen viimeistään pp.kk.vvvv.

Kiitos!

Jos teillä on kysyttävää, ottakaa mieluusti yhteyttä:

Matilda Skogberg

Yrkeshögskolan Arcada

puh. 041 xxxxxxx

sähköposti: matilda.skogberg@arcada.fi

Ohjaaja: Carina Kiukas

Sähköposti:

BILAGA 2 BLANKETT OM FÖRÄLDRARNAS KÄNSLA AV DELAKTIGHET

Blankett om föräldrarnas känsla av delaktighet på daghemmet

Daghem:

Barns ålder:

Hur länge har ditt barn gått på daghemmet:

-Berätta med egna ord om en situation då du känt dig delaktig på daghemmet.

Skriv fritt en berättelse om en situation då du känt delaktighet på daghemmet. (Exempel på frågor du kan ta fasta på: Vad hände? Vad gjorde du? Vad gjorde personalen? Hur kändes det då? Var det en vardaglig situation eller speciellt tillfälle? Vad tror du fick dig att känna dig delaktig?)

Lomake koskien vanhempien osallisuudentunnetta päiväkodissa

päiväkoti:

Lasten ikä:

Kuinka kauan lapseni on käynyt päiväkotia:

-Kerro omin sanoin tilanteesta jossa olet tuntenut itsesi osalliseksi päiväkodissa

Kuvaile vapaasti kertomus yhdestä tai useammasta tilanteesta jossa tunsit itsesi osalliseksi päiväkodissa. (Voit tarvittaessa ottaa kantaa esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin: Mitä tapahtui? Mitä sinä teit? Mitä henkilökunta teki? Miltä sinusta tuntui? Oliko kysymyksessä jokapäiväinen tilanne vai erityinen tilaisuus? Mitä luulet, mikä sai sinut tuntemaan itsesi osalliseksi?)

BILAGA 3 PÅMINNELSEBREV

Hej.

Tänkte påminna dig om att du ännu har en vecka tid på dig om du vill medverka i min undersökning för mitt examensarbete. Ditt deltagande är till stor nytta för mig.

Min undersökning undersöker föräldrarnas känsla av delaktighet på daghem och kommer förhoppningsvis att ge många nya tankar och förhållningsätt kring hur föräldrarna vill vara delaktiga. Jag hoppas mitt arbete kommer att bidra till samarbetet mellan föräldrar och personal på daghem.

Ni kan skicka in svaret till min e-post matilda.skogberg@arcada.fi eller skriva för hand och lämna i ett slutet kuvert åt personalen.

Tack!

Hei.

Vielä on viikko aikaa osallistua tutkimukseeni opinnäytetyötäni varten. Jokaisesta vastauksesta on minulle hyötyä.

Tutkimukseni tutkii vanhempien tunnetta osallisuudesta päiväkodissa. Toivon että työni tuo uusia ajatuksia ja näkökulmia siihen miten vanhemmat tahtovat olla osallisia. Toivon mukaan opinnäytetyöni vaikuttaa positiivisesti vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan väliseen yhteistyöhön.

Voitte lähettää vastauksen minun sähköpostiini matilda.skogberg@arcada.fi tai kirjoittaa käsin ja jättää suljetussa kirjekuoressa henkilökunnalle.

Kiitos!

mvh / ystävällisin terveisin

Matilda Skogberg

041xxxxxxx